

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Anna Saarelainen

Esittävän taiteen yleisötyö osana varhaiskasvatusta

Tapaus Miniooppera Reininkulta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituottaja AMK

Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

17.11.2020

Tekijä	Anna Saarelainen
Otsikko	Esittävän taiteen yleisötyö osana varhaiskasvatusta
Sivumäärä	42 sivua + 2 liitettä
Aika	17.11.2020
Tutkinto	Kulttuurituottaja (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma
Ohjaaja	Lehtori Niina Torkko
<p>Tässä opinnäytetyössä selvitettiin, millaisia uusia yleisötyönmuotoja Suomen kansallisooppera ja -baletti voisi tarjota päiväkodeille minioopperoiden ohessa toteutettavaksi. Opinnäytetyö on tapaustutkimus, jonka viitekehys pohjautuu yleisötyön ja taidekasvatuksen teorioihin.</p> <p>Opinnäytetyössä muodostettiin Suomen kansallisoopperan ja -baletin yleisötyöntekijöitä haastatteleamalla kokonaiskuva minioopperan taustoista ja nykytilanteesta. Minioopperassa Reininkulta keväällä 2020 vierailleille päiväkotien työntekijöille suunnatulla kyselytutkimuksella selvitettiin, miten minioopperat palvelevat päiväkotien työntekijöiden työtä sekä mitä toiveita ja tarpeita heillä on toiminnan kehittämiseksi varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Benchmarkingin avulla haettiin vertailun kohteita Euroopan muiden oopperatalojen päiväkodeille toteuttamasta yleisötyöstä.</p> <p>Aineiston pohjalta todettiin, että minioopperan toiminnan tarve ja tavoitteet kohtaavat sekä Suomen kansallisoopperan ja -baletin yleisötyöntekijöiden että päiväkotien työntekijöiden näkökulmasta. Miniooppera palvelee päiväkotien työntekijöiden kokemuksesta alle kouluikäisiä sisällöltään hyvin. Kuitenkin toiminnan kehittämiseksi nähtiin mahdollisuuksia.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena syntyi ehdotus taidekasvatuksessa pedagogisesti hyödynnettävän materiaalin rakentamisesta, konkreettisia ehdotuksia syventämään taidekokemusta ja hyödyntämään minioopperoita monipuolisemmin sekä ratkaisuja toiminnan saavutettavuuden parantamiseksi. Työ toteutettiin COVID-19-tilanteen aikana, mikä vaikutti työn edetessä kehitysehdotuksien ajankohtaisuuteen.</p>	
Avainsanat	Yleisötyö, taidekasvatus, varhaiskasvatus, oopperataide

Author	Anna Saarelainen
Title	Audience Development of Performing Arts as a Part of Early Childhood Education
Number of Pages	42 pages + 2 appendices
Date	17 November 2020
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Cultural Management
Instructor	Senior Lecturer Niina Torkko
<p>This thesis is a case study to find out what new forms the audience development of the Finnish National Opera could offer to kindergartens in addition to Mini Operas. The case study was based on theories on audience outreach and art education.</p> <p>The data were gathered by conducting a survey of kindergarten employees and interviewing the audience development employees of the Finnish National Opera. The survey was used to find out, how the Mini Opera serves the work of the kindergarten employees and what kind of wishes or needs they have for developing activities from the perspective of early childhood education. By interviewing the audience outreach employees, a view on the background and current state of the Mini Opera was formed. In addition, benchmarking was used to obtain comparisons from other European opera houses and their audience work for kindergartens.</p> <p>On the basis of the data, it was stated that the needs and goals of the Mini Opera's concept are met from the point of view of both employees the Finnish National Opera and Ballet's Audience Development and the kindergarten. From the point of view of the kindergarten workers the Mini Opera serves the kindergartens well in terms of its current state. However, opportunities to develop operations were also seen.</p> <p>This study offers pedagogically utilizable material in art education, concrete proposals to deepen the artistic experience and to utilize Mini Opera works in a more versatile way, as well as solutions to improve the accessibility of activities. The work was carried out during the COVID-19 pandemic, which affected the timeliness of the development proposals as the work progressed.</p>	
Keywords	audience outreach, audience development, art education, early childhood education, opera

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Yleisötyö ja taidekasvatus	3
2.1	Esittävän taiteen yleisötyö	3
2.2	Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa	6
3	Suomen kansallisooppera ja -baletti	9
3.1	Kansallisoopperan yleisötyö	11
3.2	Miniooppera: Reininkulta	12
4	Tutkimuskysymykset	13
5	Tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmät	14
5.1	Tapaustutkimus	14
5.2	Teemahaastattelu	16
5.3	Kysely	17
5.4	Benchmarking	18
6	Kehittämistyön tulokset	19
6.1	Kansallisoopperan yleisötyöntekijöiden näkökulmia minioopperasta	19
6.2	Miniooppera päiväkotien työntekijöiden näkökulmasta	26
6.3	Toiminta muualla oopperataloissa	30
7	Kehittämissuositukset	36
7.1	Kehitysehdotus 1: Pedagoginen ennakkomateriaali	36
7.2	Kehitysehdotus 2: Minioopperoiden teemapäivä	37
7.3	Kehitysehdotus 3: Toiminnan saavutettavuuden parantaminen	38
8	Pohdinta	41
	Lähteet	43
	Liitteet	
	Liite 1. Teemahaastattelujen runko	
	Liite 2. Kyselylomake	

1 Johdanto

Klassinen musiikki ja sen yleisötyö ovat olleet kiinnostuksen kohteitani jo pitkään. Ennen opintojani Metropoliaassa suoritin Kuopion Konservatoriossa musiikkialan perustutkinnon, pääaineenani klassinen viulu. Pitkään jatkunut klassisen musiikin harrastuneisuuteni on mahdollistanut alan kehittymisen tiiviin seuraamisen. Kulttuurituotannon opinnoissani olen saanut kasvattaa kokonaisvaltaista ymmärrystäni luovien alojen toiminnasta ja niiden merkityksestä yhteiskunnassa. Työntekohetkellä teen viimeistä työharjoitteluaani Suomen kansallisoopperalle ja -baletille yleisötyön tiimissä, Minioopperan Reininkullan tuottajana.

Yleisötyö on jatkuvasti kehittyvä ja monimuotoinen toimiala, jolle ei löydy yksiselitteistä määritelmää. Viime vuosikymmenen aikana se on kuitenkin vakiinnuttanut paikkansa osana Suomen taidelaitosten ja kulttuuritoimijoiden jokapäiväistä työtä. Alalla on tehty paljon tutkimuksia taiteen ja kulttuurin vaikutuksista ihmisten henkiseen hyvinvointiin ja henkisen kasvun edistämiseen sekä yhteiskunnan taloudelliseen kasvuun. (Ruokonen ym. 2009, 5.) Valtio kannustaa taide- ja kulttuurialojen toimijoita ja taidelaitoksia yleisötyöhön tukemalla niitä aktiivisesti julkisin rahoituksin ja avustuksin. Yleisötyö avaa taide- ja kulttuurialalla jatkuvasti uusia toimintamuotoja ja itsensä työllistämisen mahdollisuuksia. Sen laajat yhteiskunnalliset vaikutukset nähdään entistä merkityksellisempinä, jolloin myös uudet yhteistyömuodot ja monialaistuminen lisääntyvät. Huolimatta taide- ja kulttuurialojen usein taloudellisesti epävakaaasta kentästä sanotaan, että alan toimijoilla on töitä niin pitkään kuin yleisötyötä tehdään. (Hietanen 2010, 49.)

Suomen kansallisooppera ja -baletti on yleisötyötoiminnan pioneeri maassamme. Toiminta sai kipinänsä Iso-Britanniasta vuonna 1992 (Hietanen 2010, 6) ennen nykyisen Töölönlahdella sijaitsevan oopperatalon valmistumista. Kansallisoopperan ja -baletin yleisötyö on muotoutunut ja kehittynyt jatkuvasti, nyt jo lähes 30 vuoden ajan. Tarjontaa löytyy monipuolisesti eri ikäryhmille vauvasta vaariin. Näin pyritään vahvistamaan yleisön suhdetta taloon ja sen toimintaan sekä luomaan elämän pituinen jatkumo ooppera- ja balettitaiteen maailmassa (Hietanen 2010, 4).

Yleisötyön keskiössä on kahdensuuntainen kommunikaatio ja vuorovaikutus, osallisuus ja sen kautta moninaisten aistikokemusten saavuttaminen. (Sorjonen & Sivonen, 2015, 11.) Taide- ja kulttuurikasvatusta suositellaan aloittamaan jo varhaisiässä, sillä silloin

lapset omaksuvat ja tutustuvat ympäristöönsä avarakatseisesti kaikkia aistejaan hyödyntäen. Vanhempien, varhaiskasvattajien, kulttuuritahojen ja luovan työn ammattilaisten välisellä yhteistyöllä voidaan parantaa varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin edellytyksiä kehittyä uusien haasteiden mukaisesti. (Ruokonen ym. 2009, 5.)

Kokemukseni mukaan pääkaupunkiseudun päiväkodeille suunnatussa minioopperassa Reininkulta lasten reaktiot ovat silmännähtävissä ja kuultavissa heti tapahtuvassa tilanteessa. Opinnäytetyöni aihe lähti yleisötyön osaston kiinnostuksesta selvittää, miten minioopperat palvelevat päiväkotien työntekijöiden työtä sekä mitä toiveita ja tarpeita heillä on toiminnan kehittämiseksi varhaiskasvatuksen näkökulmasta. (Pokkinen 2020). Aiheen parissa pääsin tutustumaan lähemmin työharjoitteluni tuotantoon, Suomen kansallisoopperan ja -baletin toimintaan sekä yleisötyöhön muualla Euroopan oopperataloilla. Opinnäytetyössäni selvitän eri näkökulmien kautta, millaisia uusia yleisötyönmuotoja Suomen kansallisooppera ja -baletti voisi tarjota päiväkodeille minioopperoiden ohessa toteutettaviksi.

Opinnäytetyöni lähestymistapa on tapaustutkimus. Teoreettinen viitekehys pohjautuu yleisötyön ja taidekasvatuksen teorioihin. Tapaustutkimukseni aineiston keruu- ja analysointimenetelminä käytin teemahaastatteluita, kyselyä sekä vertailuanalyysiä eli benchmarkingia. Haastatteleamalla Kansallisoopperan ja -baletin yleisötyöntekijöitä, sain syventävää tietoa minioopperan toiminnan tarpeesta ja tavoitteista sekä muodostin kokonaiskuvan sen toiminnan taustoista ja nykytilanteesta. Miniooppera Reininkulta -esityksissä keväällä 2020 vierailleille päiväkotien työntekijöille suunnatulla kyselytutkimuksella selvitin minioopperan katsojien näkemyksiä kyseisestä yleisötyön muodosta. Kyselyn avulla selvitin, miten miniooppera palveli päiväkotien työntekijöiden työtä sekä mitä toiveita ja tarpeita heillä on toiminnan kehittämiseksi varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Benchmarkingin avulla hain vertailun kohteita Euroopan muista oopperataloista ja niiden toteuttamasta päiväkotien ja koulujen lapsiryhmille suunnatusta yleisötyöstä.

Opinnäytetyö tehtiin COVID-19 tilanteen aikana, mikä rajoitti jonkin verran tarvittavan tiedon keräämistä. Kevään 2020 minioopperaesityksiä jouduttiin perumaan, mikä vaikutti vähentävästi kyselyyn vastanneiden määrään. Myöskään matkustaminen paikan päälle Euroopan oopperataloille haastattelemaan ja tekemään vertailuanalyysiä heidän tekemästään yleisötyöstä ei ollut mahdollista. Haastattelujen toteuttaminen oli haastavaa myös sähköpostitse, sillä yleisötyön osastot olivat poikkeustilanteesta johtuen suljettuja.

Opinnäytetyöni tuloksena syntyivät suunnitelmat päiväkotien työntekijöille pedagogisesti hyödynnettävästä minioopperaesityksiin valmistavasta ennakkomateriaalista, koko perheelle suunnatusta minioopperoiden teemapäivästä sekä keinoja lisäämään toiminnan valtakunnallista saavutettavuutta. Lopuksi pohdin kehittämistyötä kokonaisuutena, sen onnistumista sekä merkitystä itselleni tulevana kulttuurituottajan alan parissa.

2 Yleisötyö ja taidekasvatus

Tässä luvussa määrittelen opinnäytetyöni keskeiset termit ja esittelen työni teoreettisen viitekehyksen. Viitekehys pohjautuu yleisötyön ja taidekasvatuksen teorioihin.

Opinnäytetyöni kehittämiskohteena on yksi Suomen kansallisoopperan ja -baletin yleisötyön muodoista, miniooppera. Käsittelen työssäni erityisesti vuoden 2020 minioopperaa Reininkulta. Kehittämistyöni tarkoituksena on selvittää, millaisia uusia yleisötyönmuotoja Suomen kansallisooppera voisi tarjota päiväkodeille minioopperoiden ohessa toteutettavaksi. Vertailen työssäni yleisötyön ja taidekasvatuksen teorioita Suomen kansallisoopperan yleisötyöntekijöiden sekä esityksissä vierailneiden päiväkotien työntekijöiden näkemyksiin ja kokemuksiin kyseisestä yleisötyön muodosta.

Käytän opinnäytetyössäni yleisnimitystä päiväkodin työntekijä tarkoittaen kokonaisvaltaisesti siellä työskenteleviä lastentarhaopettajia ja lastenhoitajia. Minioopperat on suunnattu pääkaupunkiseudun päiväkodeille (Kansallisooppera ja -baletti; yleisötyö). Koulun aloittamisen ikä vaihtelee eri maiden välillä, joten rajaan opinnäytetyöni kohderyhmän 2–6-vuotiaisiin päiväkotien ja koulujen lapsiryhmiin.

2.1 Esittävän taiteen yleisötyö

Yleisötyölle (Audience development) on olemassa useita eri nimityksiä, sekä toiminnan tarkoituksia. Tässä opinnäytetyössä puhun esittävän taiteen yleisötyöstä. Myös yleisötyöntekijöistä käytetään useita nimikkeitä, kuten koordinaattori, yhteisötaiteilija, teatterikuraattori, erilaiset lehtorit ja yleisötyön tuottajat (Sorjonen & Sivonen 2015, 64).

Opinnäytetyössäni käytän termiä yleisötyöntekijä, jolla tarkoitan kaikkia yleisötyön työtehtävissä toimijoita.

Yleisötyö on lähtöisin Iso-Britanniasta, missä jo 1940-luvulla haluttiin painottaa koulujen ja taidelaitosten välistä yhteistyötä sekä taideaineiden osuutta perusopetuksessa. Vuonna 1949 *Arts Council of Great Britain* aloitti *Opera for all* -hankkeen, jonka avulla vietiin pienimuotoisia oopperaesityksiä eri puolille maata. Reilun vuosikymmenen aikana maahan oli perustettu jo kolme *Opera for all* -keskusta, joiden toiminta tavoitti tuhansia ihmisiä. Ensimmäinen yleisötyön osasto, *Education Department*, aloitti toimintansa 1971 ja se perustettiin Skotlannin oopperaan. (Hietanen 2010, 4.) 1980-luvulta lähtien yleisötoiminta on levinnyt laajalti eurooppalaisiin oopperataloihin. Tällä hetkellä Euroopan oopperatalojen yleisöosastojen yhteinen verkosto RESEO pitää sisällään yli 70 jäsenoopperaa, jotka toimivat yli 20 eri maassa. (Malkavaara 2011, 9.)

Yleisötyölle ei löydy yksiselitteistä määritelmää sen monimuotoisuuden vuoksi. Yleisötyö on kokonaisuus erilaisia toimintatapoja, joilla pyritään syventämään taiteen ja yleisön välistä suhdetta. Siihen voivat sisältyä taidelaitokseen ja taiteilijoihin tutustuminen, kulttuuripalveluiden käyttämisessä tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen, taide- ja kulttuurikokemuksen helpottaminen, syventäminen ja rikastuttaminen sekä omaehtoinen kokeminen ja tekeminen (Sorjonen & Sivonen 2015, 11). Yleisötyötä tehdään kaikille ihmisille pitäen sisällään muun muassa eri ikäryhmät, erityisryhmät ja vähemmistöt (Sorjonen & Sivonen 2015, 70). Taidelaitoksien vakiintuneimpia yleisötyön muotoja ovat kulissikierrokset, keskustelutilaisuudet, ohjelmiston ja taiteilijoiden esittelyt, opastukset ja kaikille avoimet tapahtumat (Sorjonen & Sivonen 2015, 8).

Cuporen vuonna 2015 tehdyn taidelaitoksille suunnatun tutkimuksen mukaan yleisötyön yleisimmiksi tavoitteiksi nousivat yleisösukupolven kasvattaminen, markkinointi ja tiedottaminen, yleisön sitouttaminen, yleisön kokemuksen syventäminen ja prosessiin osallistaminen, tavanomaisen yleisön ulkopuolelle jäävien potentiaalisten yleisöjen tavoittaminen sekä muut sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tavoitteet. Opinnäytetyössäni yleisötyön tavoitteet keskittyvät kahdensuuntaiseen vuorovaikutukseen sekä taidekokemuksen syventämiseen ja siten toiminnan kehittämiseen. Tässä kehittämistyössäni tarkastelen yleisötyötä sen eri tekijöiden ja piirteiden kautta. Näitä ovat yleisötyön tavoitteiden lisäksi esimerkiksi kohderyhmä, muoto, osallistumisen taso, vuorovaikutuksen taso, kesto, jatkuvuus, paikka ja tila. (Sorjonen & Sivonen 2015, 8.)

Kuvio 1: Yleisötyön yleisimmät tavoitteet (Sorjonen & Sivonen 2015, 8).

Yleisötyöllä nähdään niin sosiaalisia, taiteellisia kuin taloudellisiakin vaikutuksia. Sosiaaliset vaikutukset näkyvät tasavertaisena ja helposti lähestyttävänä mahdollisuutena osallistua toimintaan ja kokea yhteisöllisyyttä. Sen tarkoitus on luoda katsojalle omaehtoisen toiminnan kautta suhde esittävään taiteeseen. Yleisötyö tuo katsojille iloa, ja sen vaikutukset voivat näkyä itsetuntoa ja -varmuutta kehittävinä. Opinnäytetyössäni pyrin kehittämään varhaisikäisiin suunnattua yleisötyötä. Sosiaaliset vaikutukset varhaisiässä edistävät erityisesti lapsen kokonaisvaltaista kehittymistä. Sen kautta he voivat saada kokemuksia kiinnostumisesta ja välittämisestä, nähdä ja kuulua tulemisesta sekä toimimisesta osana yhteisöä. (Tutkivan teatterityön keskus 2010, 9.)

Yleisötyön taiteelliset vaikutukset voivat tuoda esiin uusia toimintatapoja ja aluevaltauksia taiteen tekijöille. Sen avulla voidaan tuottaa uudenlaista taiteellista sisältöä toiminnalle, luoda taiteilijoille uusia työtehtäviä, tuoda toiminnalle monipuolisuutta ja avata uusia mahdollisuuksia. Yleisön yhdistäminen toimintaan luo mahdollisuuksia taiteilijan ja yleisön välisille kohtaamisille, mikä voi toimia opettavaisena ja näkemyksiä avartavana kokemuksena kummallekin osapuolelle. (Tutkivan teatterityön keskus 2010, 10.)

Yleisötyön toteuttaminen on taidelaitoksille taloudellisesti muuhun toimintaan verrattuna edullista. Toiminnalla voidaan löytää uusia rahoitusmahdollisuuksia ja luoda yhteistyömuotoja sekä PR-toimintaa. (Tutkivan teatterityön keskus 2010, 10.) Yleisötyö on valtiosuutta saaville taidelaitoksille tärkein toimintamuoto, vaikka sen taloudelliset vaikutukset näkyvät usein vasta työn toteuttamisen jälkeen tulevaisuudessa. Yleisötyön päällimmäiset taloudelliset tavoitteet ovat lisätä toiminnan saavutettavuutta, sitouttaa nykyistä yleisöä ja haalia uusia kohderyhmiä, minkä avulla voidaan turvata laitoksen omarahoituksen osuutta. Eri-ikäisille suunnatulla toiminnalla muodostetaan elämän mittainen jatkumo, mikä sitouttaa ja kasvattaa uutta yleisösukupolvea heidän elämänsä eri vaiheissa. (Sorjonen & Sivonen 2015, 12).

2.2 Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa

Taidekasvatus on osa Opetushallituksen laatimaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet koskevat sekä esiopetusta että perusopetusta. Ne muodostavat lapsen oppimisen ja kasvun kannalta johdonmukaisen kokonaisuuden sekä perustan elinikäiselle oppimiselle. (Esiopetussuunnitelma 2016, 9.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa -oppaan mukaan kansakunnan sivistys rakentuu taiteelle ja kulttuurille. Taiteella on merkittäviä vaikutuksia yhteiskunnan hyvinvointiin sekä taloudelliseen kasvuun, mutta erityisesti se toimii yksilön henkisen kasvun edistäjänä. (Ruokonen ym. 2009, 5.)

Taidekasvatus antaa työkaluja ajatella ja toimia luovasti. (Ruokonen ym. 2009, 5.) Lapselle on ominaista oppia ymmärtämään ja jäsentämään ympäröivää maailmaa moninaisen kokeilun, tutkimisen, itse tekemisen ja oivaltamisen kautta. Taidekasvatus perustuu ennalta suunniteltuun toimintaan, jonka tavoitteena on edistää lapsen hyvinvointia sekä tukea oppimisedellytyksien, sosiaalisten taitojen ja myönteisen minäkuvan kokonaisvaltaista kehittymistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 42–43.)

Taidekasvatuksessa on kaksi pääsuuntausta: lapsille tehty taide ja lapsen itse tekemä tai esittämä taide (Kyllönen & Kunnari 2012, 12). Tarjoamalla lapselle monipuolisia mahdollisuuksia nähdä ja kokea taidetta ja muuta kulttuuria voidaan vahvistaa lapsen kulttuuri-identiteettiä, kykyä omaksua, käyttää ja tuottaa kulttuuria sekä auttaa ymmärtämään taiteen, ilmaisun ja kulttuuriperinnön eri muotoja ja arvoja.

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 33.) Toiminnan tavoitteena on lapsen saama elämys ja onnistumisen tunne. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 22.)

Lapsi tutustuu maailmaan aistiensa kautta. Taiteessa yhdistyvät värit, äänet, tuoksut ja tuntemukset ruokkivat lapsen oppimisen iloa ja kannustavat luovuuteen. Taiteen avulla lapsi voi laajentaa käsitystä itsestään, kuten opetella tunnistamaan, tutkimaan ja nimeämään omia tunteitaan. Taiteellinen tekeminen ja kokeminen nähdään myös vuorovaikutteisena oppimisvälineenä, minkä kautta lapsi kehittyy sekä yksilönä että ryhmän jäsenenä oppien erilaisia ryhmätyön taitoja. (Juliander & ym. 2011, 18.) Lapsen eettiselle kehitykselle on olennaista värittää todellisuutta kuvittelun avulla. Se auttaa lasta eläytymään sekä omiin että muiden tunteisiin ja kuvittelemaan eri ratkaisuja ristiriitatilanteissa. Kasvattajan tulee hyödyntää sekä kuvitteellista että todellista maailmaa siten, että lapsi saa mahdollisuuden käsitellä symbolista todellisuutta konkreettisen todellisuuden rinnalla. Näin lapsi oppii tunnistamaan todellisuuden ja on silti valmis heittäytymään leikkiin ja kuvitelmaan. (Ruokonen ym. 2009, 12.)

Taidekasvatuksessa voidaan hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä. Yleisiä ympäristöjä ovat päiväkotien ja koulujen tarjoamat tilat, taidelaitokset, museot, kirjastot ja luonto. Ympäristössä tulee olla tarpeeksi tilaa ja aikaa, mitkä mahdollistavat lapselle spontaanin leikin ja taiteellisen ilmaisun aitojen kiinnostuksen kohteiden äärellä. (Ruokonen ym. 2009, 12.) Taidekasvatuksen oppimisympäristö luo tilan, jossa lapsi voi vapaasti käsitellä ja peilaila ajatuksiaan, tunteitaan ja kokemuksiaan. Tilan on oltava avoin ja turvallinen kokemusten jakamiselle sekä samojen aiheiden erilaisille versioille ja tulkinnoille. Taidekokemus on rikkainta, kun siinä yhdistyvät taiteen tekeminen yhdessä, taiteen vastaanottaminen ja kokemusten jakaminen. Niiden kautta lapset saavat taidekokemuksia ja luovat itselleen muistikuvia. Varhaislapsuudessa saadut taidekokemukset vaikuttavat myös myöhemmällä iällä muodostuneisiin kulttuurisiin arvostuksiin ja taidemieltymyksiin. (Juliander ym. 2011, 19.)

Lapsen elämässä tapahtuvat asiat ja kokemukset voivat heijastua hänen taiteelliseen ilmaisuunsa (Kyllönen & Kunnari 2012, 11). Ilmaisun eri muotoja on lukuisia. Ne voivat pitää sisällään esimerkiksi moniaistisuutta, kerronnallisuutta, yhteisöllisyyttä tai toiminnallisuutta. Yleisimmin muodoissa kuitenkin esiintyvät taiteellinen ajattelu sekä taiteen yhteiskunnallisten ja sosiaalisten merkitysten tarkastelu. (Juliander ym. 2011, 19.) Moninaisen ilmaisun avulla lapsi voi omaksua eri tapoja purkaa niin ilon kuin surun tuntemuksia. Peruskokemukset tapahtuvat arjen tilanteissa satunnaisesti tai niitä

voidaan luoda tietoisesti ohjaamalla luovaan toimintaan. Kokemuksien käsitteleminen tukee lapsen henkistä kasvua. (Kyllönen & Kunnari 2012, 11.)

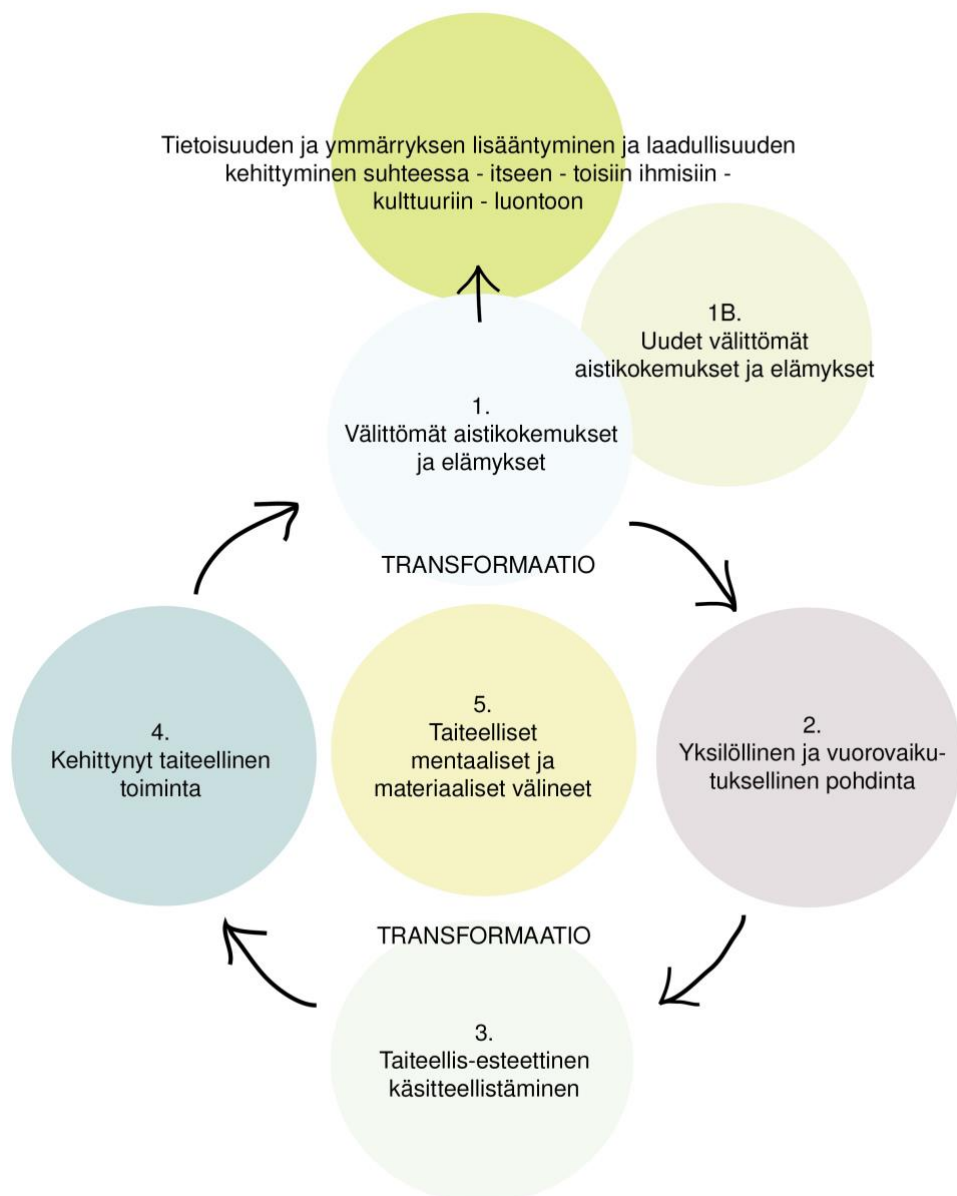
Perinteisimpiä ilmaisun muotoja varhaiskasvatuksessa ovat kuvallinen, suullinen, kehollinen sekä musiikillinen ilmaisu. Musiikillisella ilmaisulla ohjataan lapsi elämykselliseen kuuntelemiseen ja ääniympäristön havainnointiin. Tavoitteena on saada musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Musiikillisen toiminnan, kuten laulujen, leikkien, lorujen ja erilaisten soitinten kautta opetellaan hahmottamaan musiikin eri äänen kestoja, tasoja ja sointivärejä. Toiminnan kautta lapsi saa tuntumaa sykkeisiin ja sanarytmeihin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 43.)

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen. Itse tekemisen kautta eri välineitä, materiaaleja ja tyylejä hyödyntäen lapset harjoittavat kuvallista ajatteluaan, havainnointiaan ja kuvien tulkintaa. Kuvallinen ilmaisu kehittää erityisesti lasten hienomotorisia taitoja. Käsillä tekeminen ja erilaisten rakenteiden sekä tekniikoiden tutkiminen harjoittavat lapsen suunnittelutaitoja ja luovaa ongelman ratkaisua. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 43.)

Sanallisen ja kehollisen ilmaisun, kuten draaman, tanssin ja leikin kautta tavoitellaan lapsen monipuolista kehollista ja kielellistä kokemista, ilmaisua ja viestintää. Toiminnan keskiössä on tällöin lapsen rohkaiseminen mielikuvitukselliseen kokeilemiseen, spontaaniin ilmaisuun ja luovuuteen. Apuna voidaan käyttää esimerkiksi lastenkirjallisuutta, sanataidetta, tanssia, sirkusta tai teatterin eri muotoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 44.)

Taiteellisen toiminnan yksi merkittävä elementti on lapsen oppimisen, kasvun ja kehityksen kannalta tekemiseen liittynyt prosessi. Prosessi tuottaa lapselle elämyksiä, minkä kautta oppiminen todellisuudessa tapahtuu. Kokonaisuus koostuu tekemiseen kulutetusta ajasta, keskittymisestä, ajattelusta, yhteisestä keskustelusta, huomioiden tekemisestä ja työskentelyn tuomasta nautinnosta. Prosessin päätteeksi on lapsen kokemuksen eheyden kannalta tärkeää huomioida ja dokumentoida tekemisestä syntynyt visuaalinen lopputulos. (Juliander ym. 2011, 21.)

Kuvio 2: Lapsen taiteellisen oppimisen prosessi (Anttila; Sava Inkeriä mukailen)

3 Suomen Kansallisooppera ja -baletti

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni tilaajan Suomen kansallisoopperan ja -baletin yleisesti. Lisäksi käsittelen tarkemmin yleisötyön osastoa, sen taustoja sekä tämänhetkistä toimintaa. Viimeiseksi avaan opinnäytetyössäni analysoitavaa tapausta – vuoden 2020 Miniooppera Reininkultaa. Esittelyissä selvitän lukijalle organisaation rakennetta sekä minioopperan roolia osana Kansallisoopperan yleisötyötä.

Tämän opinnäytetyön tilaaja on Suomen kansallisooppera ja -baletti, jonka toimintaa ohjaa Suomen kansallisooppera ja -baletti sr. Säätiön tarkoitus on ylläpitää ja kehittää maassamme valtakunnallista ooppera- ja balettiteatteria. Sen toimielimiin kuuluvat hallitus, hallintoneuvosto ja pääjohtaja. Kansallisoopperan ja -baletin pääjohtajana toimii Gita Kadambi. (Suomen kansallisooppera ja -baletti 2019; hallinto). Lisäksi johtoryhmään kuuluvat oopperan taiteellinen johtaja Lilli Paasikivi, baletin taiteellinen johtaja Madeleine Onne, viestintäjohtaja Liisa Rieki ja tuotantojohtaja sekä pääjohtajan varamies Timo Tuovila. (Kansallisoopperan ja -baletin toimintakertomus 2019, 12.)

Suomen kansallisooppera ja -baletti on Suomen suurin taidelaitos ja henkilöstömäärältään keskisuuri oopperatalo. Kuukausipalkkaisia työntekijöitä on noin 570, keskimäärin 36 eri maasta (Kansallisoopperan ja -baletin toimintakertomus 2019, 6). Sen pääasialliseen toimintaan kuuluvat ooppera-, baletti- ja konserttitoiminta sekä sitä palveleva julkaisu- ja viestintätoiminta. Lisäksi talossa harjoitetaan oopperamyymälä-, tilavuokraus- ja näytösravintolatoimintaa sekä se ylläpitää Suomen kansallisoopperan ja -baletin balettioppilaitosta. (Kansallisoopperan ja -baletin toimintakertomus 2019, 2.) Nykyinen Oopperatalo Töölönlahdella on avattu vuonna 1993. Sen esiintymistiloja ovat 1300-paikkainen päänäyttämö, pieni näyttämö Alminsali sekä pienempiin esityksiin ja ilmaistapahtuviin käytettäviä lämpiötiloja. (Suomen kansallisooppera ja -baletti 2019; esittelyssä ooppera ja baletti.)

Suomen kansallisoopperan ja -baletin kokonaisbudjetti vuonna 2019 oli 70,8 miljoonaa euroa. Noin puolet rahoituksesta koostuu opetus- ja kulttuuriministeriön kautta saaduista veikkausvoittovaroista ja omarahoituksen osuus on 21,3 %. Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen ovat solmineet yhteistyösopimuksen vuosiksi 2018–2022. Yhteistyökaupunkien tuki Kansallisoopperan ja -baletin toiminnalle on 7,5 %. Lisäksi valtio antoi avustuksia Senaatti-kiinteistöjen omistaman oopperatalon vuokraa varten sekä Balettioppilaitoksen toimintaan. (Kansallisoopperan ja -baletin toimintakertomus 2019, 6.)

Yksi Kansallisoopperan ja -baletin vastuullisuuden näkökohdista on taiteellinen vastuu yhteiskunnalle. Suomen ainoana ooppera- ja balettitalona sillä on velvollisuus palvella koko ympäröivää yhteiskuntaa tarjoamalla korkealaatuisia ooppera- ja balettielämyksiä eri yleisö- ja ikäryhmille kaikkialla Suomessa sekä huolehtia ooppera- ja balettitaiteen kehittämisestä maassamme. (Kansallisoopperan ja -baletin toimintakertomus 2019, 4.) Vuonna 2019 Kansallisooppera ja -baletti tuotti päänäyttämölle kolme ooppera- ja neljä balettiensii-ilttaa sekä 11 muuta omaa ooppera- ja balettiproduktiota. Yhteensä

maksullisia ja maksuttomia esityksiä, kuten yleisökenraalit, pääharjoitukset ja erilaiset lämpiötapahtumat, oli kaikkiaan 622. (Kansallisoopperan ja -baletin toimintakertomus 2019, 2–3.)

3.1 Kansallisoopperan yleisötyö

Kansallisoopperan ja -baletin toimintaan kuuluu monipuolinen yleisötyö. Se aloitti yleisötoimintansa 1990-luvun puolivälissä alan pioneerina Suomessa (Malkavaara 2011, 61). Perustamisvuosina 1993–1996 yleisötyön toiminnasta vastasi Ritva Kuoppamäki, jonka mukaan yleisötyön tarkoitus oli lasten ja nuorten kanssa tehtyjen esitysten käynnistäminen sekä esitystoimintaan kytkettyjen elämyksellisten projektien järjestäminen (Hietanen 2010, 6). Vuodesta 1997 hänen seuraajanaan toimi nykyinen Helsingin kaupungin kulttuuripalvelujen suunnittelija, Ulla Laurio. Hän kuvaili Kansallisoopperan ja -baletin yleisötyötä toimintana, jonka kautta lapset ja nuoret saavat kokemuksia oopperasta ja baletista heidän omilla ehdoillaan – usein itse tekemällä ja tekemisen kautta oppimalla. Toiminnassa haluttiin korostaa taidemuodon yhteisöllisyyttä sekä aineetonta luonnetta. (Hietanen 2010, 6.) Nämä yleisötyön tavoitteet ovat voimassa vielä tänäkin päivänä.

Kansallisoopperan ja -baletin yleisötyö tavoittaa useita kymmeniä tuhansia kaiken ikäisiä ihmisiä vuosittain (Malkavaara 2011, 61). Yleisötyö käsittää osallistavaa taiteellista toimintaa, johon kuuluu myös erityisryhmille suunnattuja esityksiä, tapahtumia sekä täydennyskoulutusta jo ammatissa toimiville. (Suomen kansallisooppera ja -baletti; yleisötyö.) Vuonna 2019 kaikkeen yleisötyön toimintaan, mukaan lukien kiertokäynnit ja yleisötilaisuudet, osallistui 14 148 henkilöä. (Kansallisoopperan ja -baletti; vuosikertomus 2019, 22.) Toimintaa ja yleisöyhteistyöhankkeita järjestetään runsaasti myös talon ulkopuolella. Vuonna 2019 yhteistyökaupunkien lisäksi esityksiä ja muuta toimintaa oli kotimaassa 18 paikkakunnalla. (Kansallisoopperan ja -baletti; vuosikertomus 2019, 22.)

Kansallisooppera ja -baletin yleisötyön tärkein työmuoto on peruskoulujen kanssa tehtävä yhteistyö. Projektit tarjoavat taiteellisen elämyksen lisäksi taidekasvatuksellisen oppimisympäristön, missä lapset saavat kokemuksia yhteistyöstä ja oppivat käyttämään luovuuttaan. Samalla opettajat ja ohjaajat voivat löytää uudenlaisia työskentelymenetelmiä ja mahdollisuuksia moniaineiseen opetukseen. (Suomen

kansallisooppera ja -baletti 2019; yleisötyö.) Tällä hetkellä vauvoille, päiväkotij- ja kouluikäisille toteutettavia yleisötyön projekteja ovat: vauvojen ja lasten taidetuokiot, minioopperat, Balettienergiaa pojille ja So You Think You Can Muuv? -tanssityöpajat, Par(r)asvaloissa -musiikkiteatteriryhmä, Kuule minä sävellän -hanke, koululaisoopperat, kierrokset oopperatalossa, sekä avoimet pääharjoitukset. Lisäksi Kansallisooppera ja -baletti on mukana Suomen Kulttuurirahaston, Svenska kulturfondenin ja Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton Taidetestaajat-hankkeessa vierailtavana organisaationa. (Suomen Kansallisooppera ja -baletti 2019; yleisötyö.)

Suomen kansallisoopperan ja -baletin yleisötyötoiminnasta vastaa yleisötyön osasto. Osastolla työskentelevät yleisö- ja yhteiskuntavastuupäällikkö Lauri Pokkinen, tallenne- ja tapahtumatuottaja Mikko Hannuksela, vastaava tuottaja Tuula Jukola-Nuorteva, tuottaja Sonja Lipponen, tuotantoassistentti Malla Vanhanen sekä vuosittain vaihtuva tuotantoharjoittelija. Kansallisoopperan ja -baletin yleisötyön osaston tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat kulttuurilaitosten ohella lähikuntien opetus- ja kulttuuritoimet, jotka osallistuvat aktiivisesti projektien suunnitteluun ja markkinointiin kouluille. (Hietanen 2010, 33.)

3.2 Miniooppera Reininkulta

Miniooppera on alkuperäisteoksesta tehty puolen tunnin mittainen pienoisversio 2-6-vuotiaille lapsille. Se esitetään Kansallisoopperan ja -baletin parvilämpioissä kahden laulajan, huilistin, kitaristin sekä erilaisten nukkehahmojen voimin (Suomen kansallisooppera ja -baletti 2020; Miniooppera Reininkulta). Minioopperoita on järjestetty vuodesta 2016 alkaen. Vuoden 2020 teema on Richard Wagnerin Ring-oopperakokonaisuuden ensimmäinen osa, Reininkulta. Reininkulta on viides Kansallisoopperan tuottama miniooppera. Edeltäviä minioopperoita ovat olleet klassikkoteokset Taikahuilu, Sevillan parturi, Tuhkimo ja Carmen. (Pietiläinen 2020.)

Minioopperat on tarkoitettu ensisijaisesti pääkaupunkiseudun päiväkotiryhmille. Lisäksi niihin voivat ilmoittautua myös pääkaupunkiseudun ulkopuoliset ryhmät ja yksityiset henkilöt. Minioopperaan ei kuulu yleisön suoranaista osallistamista (Pokkinen 2020). Sen päällimmäisenä tavoitteena on esittää tarina, joka koskettaa lapsia ja antaa heille elämyksen. Esityksissä yhdistyvät oopperataide ja lapsille tutut elementit, kuten lelut ja

satuhahmot. (Pietiläinen 2020.) Jukola-Nuortevan mukaan esitykset mahdollistavat ikimuistoksen kokemuksen noin 8 000 lapselle vuoden aikana. (Pietiläinen 2020.)

Minioopperan idea on lähtenyt auton takakontissa kulkevasta yhden miehen esityksestä. Vuosien aikana tuotanto on kasvanut merkittävästi. (Jukola-Nuorteva 2020). Keväällä 2020 alkunsa saanut Miniooppera Reininkulta koostuu kolme pienoismallimaailmaa sisältävästä ja useita metrejä leveästä näyttämöstä. (Pietiläinen 2020.) Lisäksi kokemukseni mukaan esitys sisältää paljon yksityiskohtia, vesielementin ja suurta rekvisiittaa. Satumaailmaan sijoittuva tarina kertoo rakkaudesta, vallasta, kostosta ja ahneudesta (Kansallisooppera ja -baletti; Reininkulta). Minioopperassa esiintyviä henkilöitä ovat Reinintyttäret, seppä Alberich, jättiläiset Fafner ja Fasolt, kuningas Wotan, kuningatar Fricka, hänen siskonsa Freia, Loge-kettu, sekä muita vierailevia hahmoja (Kansallisooppera ja -baletti; Miniooppera Reininkulta).

Työharjoitteluni kautta olen päässyt tutustumaan teoksen työryhmään. Sen käsikirjoituksen, ohjauksen ja musiikin sovituksen on tehnyt Juhani Koivisto. Lavastuksesta ja puvustuksesta vastaa talon lavastussuunnittelija Anna Kontek. Esitykset toteutetaan kahdella esiintyjien kokoonpanolla, joiden laulajat ja muusikot on kiinnitetty Sibelius-Akatemian opiskelijoiden joukosta (Jukola-Nuorteva 2020). Baritonin rooleista vastaavat Sampo Haapamäki ja Jussi Vänttinen, sopraanoina toimivat Johanna Isokoski ja Marika Hölttä, huilisteina Martta Jämsä ja Bernadett Bogányi sekä kitaristeina Otto Kentala ja Taavi Kiviranta. Taiteilijoiden lisäksi tuotantotiimiin kuuluvat tuottajana toimiva tuotantoharjoittelija, tekniikasta vastaava apulaisnäyttämöestari Timo Morkkila sekä hänen vaihtuvat avustajansa. Lisäksi tuotannolla on oma pukuhuoltaja Annastiina Kekäläinen. (Kansallisooppera ja -baletti; Miniooppera Reininkulta.)

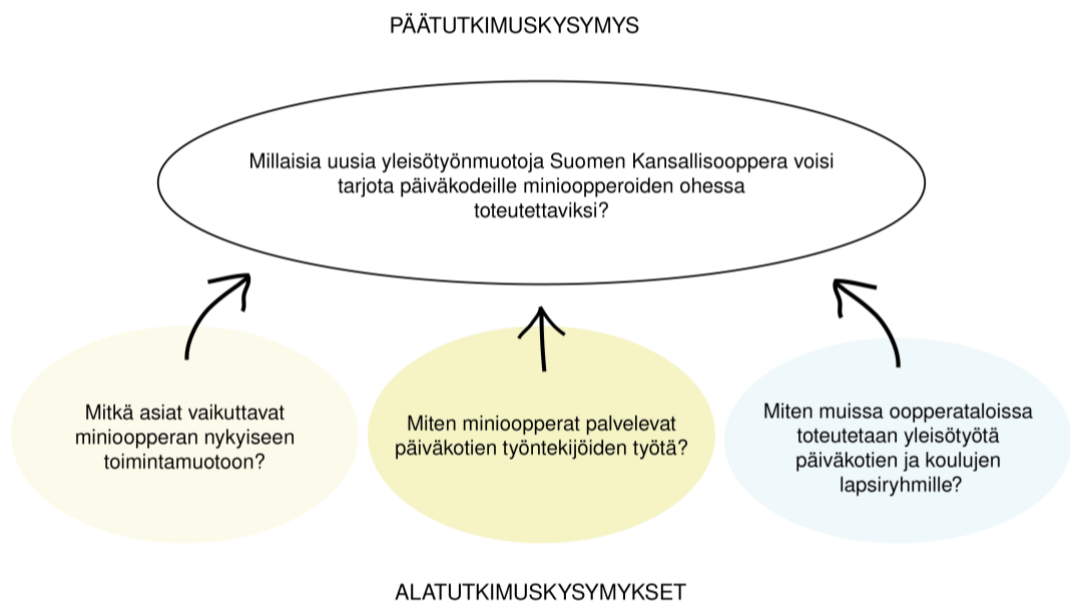
4 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää ”millaisia uusia yleisötyönmuotoja Suomen Kansallisooppera voisi tarjota päiväkodeille minioopperoiden ohessa toteutettaviksi”.

Päätutkimuskysymykseni lisäksi minulla on alatutkimuskysymyksiä, jotka ohjaavat kehittämistyötäni kohti sen tavoitetta. Kansallisoopperan yleisötyöntekijöille toteutetulla haastattelulla selvitin, miten he näkevät ja kokevat minioopperat sekä mitä kehitysmahdollisuuksia he näkevät toiminnalle. Haastatteluiden avulla muodostin

kokonaiskuvan minioopperoiden toiminnan taustoista ja nykytilanteesta sekä sain syventävää tietoa niiden tarpeesta ja tavoitteista. Seuraavaksi selvitin, miten miniooppera palvelee päiväkotien työntekijöiden työtä, miten he kokivat nykyisen toiminnan ja mitä toiveita tai tarpeita heillä on toiminnan kehittämiseksi varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Lopuksi hain benchmarkingin avulla vertailun kohteita Euroopan muista oopperataloista ja niiden toteuttamasta päiväkotien ja koulujen lapsiryhmille suunnatusta yleisötyöstä.

Kuvio 3: Opinnäytetyön tutkimuskysymykset.

5 Tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmät

Tässä luvussa esittelen valitsemani kehittämistyön lähestymistavan, tapaustutkimuksen. Esittelen myös käyttämäni kehittämistyön menetelmät ja kerron menetelmien toteutuksesta.

5.1 Tapaustutkimus

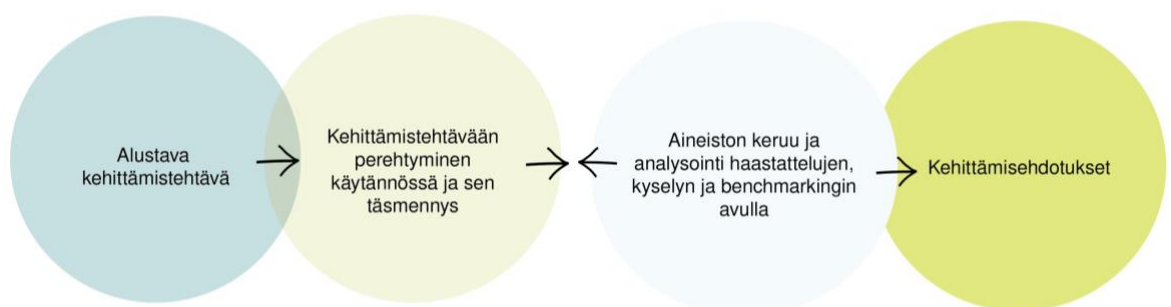
Valitsin opinnäytetyöni lähestymistavaksi tapaustutkimuksen. Tapaustutkimus sopii

hyvin kehittämistyön lähestymistavaksi, kun halutaan ymmärtää ja saada tietoa kehitettävästä kohteesta sekä tuottaa uusia kehittämisehdotuksia. (Ojasalo ym. 2015, 53). Tapaustutkimuksessa lähdetään liikkeelle tutkittavasta kohteesta, eli tapauksesta. Selvittämällä syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa tapauksesta ja sen nykytilanteesta pyritään saamaan mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva organisaatiosta, sen toimintaan liittyvistä toimijoista sekä niiden välisistä suhteista (Ojasalo ym. 2015, 55). Käytettävien tutkimusmenetelmien lisäksi kehittämistyö nojautuu aina teorioihin, metodeihin ja aiempiin tutkimuksiin. (Ojasalo ym. 2015, 53.)

Nykytilanteen määrittämisen jälkeen muodostetaan varsinainen kehittämistehtävä ja sen selvittämiseen vaadittavat täsmentävät kysymykset, jotka auttavat oikean aineiston etsimisessä. (Ojasalo ym. 2015, 54). Kehittämistyössäni selvitän päiväkotien työntekijöiden näkökulmasta esittävän taiteen yleisötyön merkitystä ja vaikutuksia osana varhaiskasvatusta. Kehittämistyössäni selvitetyllä tiedolla on tarkoitus hahmottaa minioopperan vaikutuksia yleisötyönä varhaiskasvatukseen, perustella minioopperan merkityksellisyyttä sekä laatia kehitysehdotuksia toiminnalle. Tietoa voidaan hyödyntää myös muussa Suomen kansallisoopperan ja -baletin tekemässä yleisötyössä.

Aloitin kehittämistyöni tutustumalla laajasti kirjallisuuteen. Sen jälkeen pystyin hahmottamaan kokonaisuuden ja löytämään selkeän rajauksen aiheelle, mikä palvelee myös työn tilaajan toiveita. Kyselyn ja haastattelujen avulla keräsin yksityiskohtaista tietoa sekä katsojan että toimintaa järjestävän organisaation näkökulmista. Kyselyn ja haastattelun rakentaminen alkuvaiheessa auttoi selkeyttämään omia tavoitettani tutkimuksessa sekä reittiä niiden saavuttamiseen. Lopuksi täydensin keräämääni tietoa vertailuanalyysillä tutkimalla muita Euroopan oopperataloja ja niiden koulu- ja lapsiryhmille toteutettavaa yleisötyötä.

Kuvio 4: Tapaustutkimuksen vaiheet (mukaillen Ojasalo ym. 2015, 54).

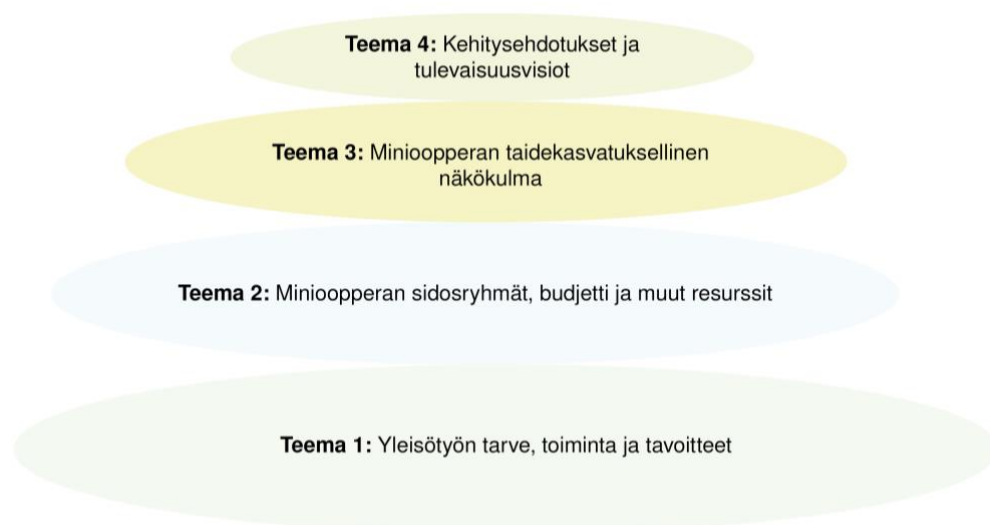

5.2 Teemahaastattelu

Käytin opinnäytetyössäni teemahaastattelua. Se on puolistrukturoitu haastattelun muoto, mikä tarkoittaa, että haastattelun teema ja aihepiiri pysyvät samana mutta kysymysten muotoilu, järjestys ja näkökulma voivat vaihdella (Ojasalo ym. 2015, 108). Näin on mahdollista hyödyntää haastateltavien rooli ja yksityiskohtainen tietämyspohja aineiston hankinnassa. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 11.) Teemahaastattelulla voidaan saada nopeasti kerätyksi syvällistä tietoa tutkittavasta kohteesta. Se sopii hyvin menetelmäksi, kun halutaan selvittää yksilön näkemyksiä ja kokemuksia laadullisessa tutkimuksessa. (Ojasalo ym. 2015, 106.)

Kehittämistyössäni halusin selvittää Suomen kansallisoopperan ja -baletin yleisötyön osaston työntekijöiltä heidän näkemyksiään minioopperasta yleisötyön muotona ja sen tulevaisuuden visioista. Valitsin haastattelun kohteeksi henkilöt, jotka tuntevat minioopperan lähtökohdat, kehityksen ja kohderyhmän sekä sen tarpeet ja tavoitteet. Haastattelut pohjautuivat teemoista muodostuvaan haastattelun runkoon. Teemat antoivat liikkumavaraa kysymysten asettelussa, mikä mahdollisti haastattelulle keskustelun omaisen luonteen ja vastaajalle vapauden jakaa yllättävääkin tietoa. Haastattelujen teemat olivat: yleisötyön tarve, toiminta ja tavoitteet, minioopperan sidosryhmät, budjetti ja muut resurssit sekä minioopperan taidekasvatuksellinen näkökulma. Lisäksi minua kiinnosti kuulla yleisötyöntekijöiden näkemyksiä minioopperan mahdollisista kehittämisen kohteista ja tulevaisuuden visioista.

Kuvio 5: Haastattelun teemat.

Valitsin haastateltaviksi opinnäytetyöni tilaajan Suomen kansallisoopperan ja -baletin yleisötyön yleisö- ja yhteiskuntavastuupäällikön Lauri Pokkisen, vastaavan tuottajan Tuula Jukola-Nuortevan sekä tekniikasta vastaavan apulaisnäyttämöestarin Timo Mokkalan. Pokkinen ja Jukola-Nuorteva vastaavat Kansallisoopperan tekemästä yleisötyöstä – sen suunnittelusta, kehittämisestä ja budjetoinnista. Mokkila on ollut kaikkien toteutettujen minioopperoiden tekniikan vastaava. Suunnittelin kysymykset ja lähetin ne haastateltaville etukäteen ennen haastattelujen toteutumista. Vallitsevan COVID-19-tilanteen aiheuttamissa poikkeuksellisissa työolosuhteissa haastattelut tehtiin Zoomin välityksellä videopuheluin. Kävimme läpi laatimani kysymykset edeten luonnolliselta tuntuvassa järjestyksessä. Vapaamuotoinen keskustelu mahdollisti tarkentavat lisäkysymykset. Äänitin ja litteroin haastattelut niin, että haastatteluissa esiin tulleiden asioiden ja tuloksien analysointi oli sujuvampaa.

5.3 Kysely

Opinnäytetyössäni halusin selvittää, millaisia näkemyksiä ja kokemuksia päiväkotien työntekijöillä on minioopperasta sen nykyisessä muodossaan. Tarkastelin kyselytutkimusta laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullinen kysely sopi hyvin tutkimusmenetelmäksi, kun haluttiin selvittää useilta ihmisiltä heidän omakohtaisia kokemuksiaan (Ojasalo ym. 2015, 121). Rakensin taidekasvatuksen teorian pohjalta kyselylomakkeen, jonka toteutin Google Formsilla. Lähetin lomakkeen keväällä 2020 vierailleiden päiväkotiryhmien yhteyshenkilöille, joiden tiedot sain suoraan minioopperaan ilmoittautuneiden Excelistä. Kysely lähetettiin 49 henkilölle, joista 16 vastasi kyselyyn.

Kyselyllä selvitin päiväkotien työntekijöiltä, miten minioopperan yleisötyön muoto palvelee heidän työtään osana varhaiskasvatusta. Ooppera on useita elementtejä yhdistelevä taiteenlaji, joten teorian pohjana toimi luonnollisesti varhaiskasvatuksesta puhuttaessa taidekasvatus. Laadullisena kyselynä halusin saada mahdollisimman avoimia vastauksia työntekijöiden omista kokemuksista ja näkemyksistä. Kaikkien kysymyksieni vastausmuoto oli avoin vastaus. Kyselyn avulla selvitin minioopperan tuotannollisen rakenteen toimivuutta, laatua ja kattavuutta, tarvittavan informaation määrää ja sitä, miten toiminta näkyy päiväkodeissa ennen ja jälkeen vierailun. Kysely toteutettiin COVID-19-tilanteen aikana poikkeusolosuhteissa. Tilanteen takia päiväkotien

työntekijät saattoivat olla normaalia työllistetympiä, eikä kyselyyn vastaaminen ollut heille ensisijaista.

5.4 Benchmarking

Benchmarking eli vertailuanalyysi on menetelmä, jonka perustana on kiinnostus siihen, miten toiset toimivat ja menestyvät. Sen avulla pyritään saamaan tietoa ja vertailun kohteita muista vastaavista organisaatioista, oppimaan muiden jo hyväksi todetuista toiminnan tavoista sekä soveltamaan esiin nousseita ratkaisuja oman toiminnan kehittämiseksi. (Ojasalo ym. 2015, 186.) Opinnäytetyössäni pyrin löytämään benchmarkingin avulla uusia minioopperoiden oheen sovellettavia yleisötyön muotoja. Tarkoituksena oli löytää konkreettisia minioopperaan sovellettavissa olevia ideoita siihen, miten miniooppera voisi palvella enemmän päiväkotien työntekijöiden tekemää työtä ja miten he voisivat hyödyntää vierailua sitä ennen ja sen jälkeen omassa työskentelyssään.

Euroopan oopperatalojen yleisötyön osastoilla on yhteinen verkosto RESEO. Sen tarkoitus on toimia eurooppalaisena verkostona taiteiden opetuksessa ja luovassa oppimisessa keskittyen erityisesti oopperaan, musiikkiin ja tanssiin. Sen neljänä päätavoitteena on luoda kukoistava ja joustava jäsenyys, olla kollektiivinen ääni alan yleisötyön osastoille, pysyä ajan tasalla ja sen edellä alaa koskevissa ajankohtaisissa asioissa sekä toimia kestävässä organisaationa. RESEO yhdistää oopperatalojen yleisötyön osastot ja niiden tavoitteet. (RESEO 2020. About.) Suomen kansallisoopperan ja -baletin yleisötyön juuret ovat 1980–90-luvun vaihteessa, jolloin mallia yleisötyölle lähdettiin hakemaan vertailuanalyysin avulla Englannista. (Jukola-Nuorteva 2020.) Vahvan verkoston mahdollistaman tiedon saavutettavuuden hyödyntämiseksi näen myös opinnäytetyölleni tärkeäksi tutustua muiden oopperatalojen toimintatapoihin ja peilata minioopperaa Reininkulta jo valmiiksi mietittyihin ja perusteltuihin olemassa oleviin sisältöihin.

Sain Kansallisoopperan yleisötyöntekijöiltä suosituksia hyvistä vertailuanalyysin kohteista. Valitsin vertailun kohteet tutkimalla Euroopan oopperatalojen verkkosivuja ja niiden 2–6-vuotiaille päiväkotien ja koulujen lapsiryhmille suunnattua yleisötyötä. Valitsin vertailuanalyysin kohteiksi Komische Oper Berlinin ja Deutsche Oper Berlinin, Scottish Operan sekä Royal Opera House Londonin. Valitsin kyseiset oopperatalot, sillä niiden

verkkosivut sisälsivät eniten kehittämistyölleni sopivaa ja siinä hyödynnettävää sisältöä. COVID-19-tilanteesta johtuen suunnitelmani matkustaa paikan päälle kohteisiin peruuntuivat. Lähetin oopperatalojen yleisötyön yhteyshenkilöille tarkentavia kysymyksiä sähköpostitse täydentämään verkkosivuilta saamiani tietoja. Kuitenkin poikkeustilanteesta johtuen oopperatalojen yleisötyön osastojen henkilökunta ei ollut tavoitettavissa tarvittavassa aikataulussa.

6 Kehittämistyön tulokset

Tässä luvussa kerron opinnäytetyöni tuloksista. Esittelen tulokset työssä käyttämäni menetelmien mukaan. Vastausten avulla voin arvioida toimintaan vaikuttavia tuotannollisia tekijöitä, selvittää Suomen kansallisoopperan ja -baletin yleisötyön osaston sekä päiväkotien työntekijöiden tarpeet ja toiveet toiminnalle sekä perustella nykyisiä toimintaratkaisuja ja niiden pohjalta tehdä kehittämissuhteita.

Teemahaastatteluilla keräämäni aineiston pohjalta muodostin kokonaiskuvan minioopperan toiminnan taustoista ja nykytilanteesta yleisötyön osaston näkökulmasta. Kansallisoopperan yleisötyön toiminnan taustoista sain tietoa haastattelemalla yleisö- ja yhteiskuntavastuupäällikkö Lauri Pekkista sekä vastaavaa tuottajaa Tuula Jukola-Nuortevaa. Täydensin yleisötyön osaston työntekijöiltä saatua tietoa tekniikasta vastaavan apulaisnäyttämöestarin Timo Morkkilan näkemyksillä. Kyselyllä saatu aineisto puolestaan täydentää kokonaiskuvaa tarkemmin varhaiskasvatuksen näkökulmasta ja tuo esiin päiväkotien työntekijöiden toiveet ja tarpeet. Lisäksi esittelen benchmarkingin kautta esiin nousseet huomiot ja toimintaratkaisut muiden Euroopan oopperatalojen tekemästä päiväkotien ja koulujen lapsiryhmille suunnatusta yleisötyöstä.

6.1 Kansallisoopperan yleisötyöntekijöiden näkökulmia minioopperasta

Haastattelussa selvitin, mistä päiväkotikäisille suunnatun minioopperan tarve syntyy osana Kansallisoopperan yleisötyötä. Pekkisen mukaan Kansallisoopperan strategisessa suunnittelussa otetaan huomioon erilaiset väestöryhmät ja heidän palvelemisensa erilaisilla painotuksilla. Tähän yleisötyö, sen sisällöt ja mekanismit on valittu työkaluksi. Vuonna 1994 Kansallisooppera haki pääkaupunkiseudun kuntien

välille uuden yhteisrahoitusmallin, jonka myötä yleisötyö tuli yhä näkyvämmiin osaksi kaupunkien välistä yhteistyötä. (Pokkinen 2020.) Jukola-Nuorteva näkee yhteistyöllä mahdollisuuksia parantaa toiminnan saavutettavuutta sekä tarjota taiteellista pedagogista toimintaa monimuotoisesti kuntien eri ikäisille kaupunkien asukkaille. Yhteistyöllä halutaan luoda tasavertainen ja helposti lähestyttävä mahdollisuus osallistua toimintaan, kokea yhteisöllisyyttä ja luoda omaehtoisen toiminnan kautta katsojille suhde esittävään taiteeseen. (Jukola-Nuorteva 2020.)

Kansallisooppera tarjoaa lapsille ja nuorille monimuotoisesti osallistavaa toimintaa (Pokkinen 2020). Eri ikäryhmille suunniteltu toiminta muodostaa elämyspolun, mikä jatkuu vauvoista kouluikäisiin. Sen avulla pystytään sitouttamaan nykyistä yleisöä ja kasvattamaan uusia kohderyhmiä tulevaisuudessa. Miniooppera on osaltaan luomassa tätä polkua ja palvelee sen varrella 2–6-vuotiaiden ikäluokkaa. (Pokkinen 2020.) Mokkalan mukaan Kansallisoopperan ja -baletin pääasiallinen toiminta keskittyy päänäyttämön ja Alminsalin iltaesityksiin. Päälämpiössä toteutettavat minioopperat tarjoavat mahdollisuuden myös perheen pienimmille osallistua toimintaan päiväsaikaan. (Mokkila 2020.)

Kehittämisehdotuksieni kannalta oli selvitettävä, mitkä tuotannolliset tekijät vaikuttavat uusien yleisötyömuotojen suunnitteluun minioopperoiden ohessa toteutettaviksi. Haastatteluissani selvitin yleisötyöntekijöiltä ja tekniikalta, millaisia budjetillisiä, ajallisia tai muita resursseja vaativia kohtia tulee ottaa huomioon. Pokkinen toi esiin minioopperan tuotannollisen kasvun vuosien saatossa. Miniooppera alkoi yhden nukketeatterinäyttämön kokoisena esityksenä ja on tänä päivänä kolmesta nukketeatterinäyttämöstä koostuva kokonaisuus. Myös esityksissä käytettävää rekvisiittaa on enemmän ja hahmot ovat kooltaan suurempia. Pokkinen selventää, että tuotannon kasvaminen ei kuitenkaan vaikuta minioopperoiden budjettiin. Minioopperan tuotantoon käytettäviä resursseja on kehitetty kannattavampiin ratkaisuihin. Ensimmäisten produktioiden kohdalla esimerkiksi lavasteet tehtiin suurimmaksi osaksi talon työntekijöiden toimesta käsityönä. Nykyään rekvisiitassa hyödynnetään printtausta ja oppilaitosyhteistyötä. (Pokkinen 2020.)

Kansallisooppera ja -baletti on linjaorganisaatio, jonka osastot vastaavat oman tuotannon osa-alueensa budjetista. Minioopperassa yleisötyön osaston huolehdittavaa ovat esittämiskulut sekä mahdolliset kiertuekulut. Yleisötyön osastolle on tärkeää tietää kokonaiskuva siitä, millaisella budjetilla toimitaan, mihin tulee varautua ja miten sen suhde toimii. (Pokkinen 2020.) Pokkisen mukaan minioopperatoiminnan budjetti on

rakentunut ajan saatossa ja sen perusrakenne on pysynyt hyvinkin samana. Yleisötyön toiminta on yleensä taideorganisaatiolle perustoimintaan verrattuna edullista. Sen moninaisiin tehtäviin kuuluu myös hankkia ja kasvattaa toiminnasta maksavaa yleisöä. (Pokkinen 2020.)

Pokkisen mukaan miniooppera on mittakaavassa pieni teos verrattuna päänäyttämön teoksiin. Silti se työllistää useita osastoja ja niiden työntekijöitä talon sisällä. Yhtä minioopperateosta esitetään vuoden ajan, jolloin esityksien määrät ovat isoja. Siksi myös sen rakenteiden ja rekvisiitan täytyy olla kestävä. Vaikka rekvisiitta on pientä ja sitä on määrältään vähän, sen tekemiseen käytetään paljon detaljeja ja aikaa. Tuotanto täytyy sovittaa osastojen työntekijöiden aikatauluihin, muiden esitysten lomaan. (Pokkinen 2020.) Myös minioopperan tekniikan vastaavan Timo Mokkilan mukaan minioopperan kasvava laajuus ja monipuolisuus vaativat yllättävän paljon aikaa ja resursseja, erityisesti tekniikan työntekijöiltä. Näiden resurssien määrää voi olla vaikea arvioida etukäteen. (Mokkila 2020.)

Jukola-Nuortevan mukaan taiteilijat ovat usein Taideyliopisto Sibelius Akatemian opiskelijoita. Minioopperan kautta opiskelijat pääsevät osallistumaan Kansallisoopperan toimintaan sekä luomaan verkostoja työllisyysmahdollisuuksille talon sisällä myös tulevaisuudessa. Esitys nähdään laulajan näkökulmasta vaatavuudeltaan lähes normaalia oopperaa vastaavana. Yhdellä laulajalla on useita rooleja esitettävänä ja teos esitetään useita kertoja peräkkäin. Stemmat, eli yhden laulajan osuudet, sisältävät alkuperäisiä sävelmiä, paljon omaksuttavaa ja ne vaativat taitavaa muuntautumiskykyä. Laulajien tulee osata työskennellä lapsien kanssa ja ottaa heidän ikäryhmälleen sopivat tavat, eleet ja äänenkäyttö huomioon. (Jukola-Nuorteva 2020.)

Selvitin haastattelussani, onko Suomen kansallisoopperalla ja -baletilla olemassa mahdollisia lisäresursseja minioopperoiden kehittämiseksi ja millaisia kehittämisehdotuksia yleisötyöntekijät näkevät minioopperalle. Kansallisoopperalla ja -baletilla on mahdollisuus käyttää resurssejaan enemmänkin minioopperan kaltaiseen toimintaan. Pokkisen mukaan konteksti kuitenkin palvelee kohderyhmäänsä jo korkeatasoisesti kaikilla osa-alueillaan niin lavastuksen, puvustuksen ja esittämisen suhteen. Se vastaa tuotannon laadultaan ja elämykseltään päänäyttämön esityksiä suhteutettuna minioopperan kohderyhmään. Lasten saaman elämyksen arvo ei kasva kalliimpien lavastukseen ja pukuihin käytettävien materiaalien myötä. (Pokkinen 2020.)

Kansallisoopperan puolelta nähdään kuitenkin tarve lisäresurssien hyödyntämiseen toiminnan saavutettavuuden parantamisessa. Yhtenä merkittävänä toiveena on minioopperan liikuttaminen valtakunnallisesti. Jukola-Nuortevan mukaan tähän mennessä minioopperoita on esitetty pääosin Kansallisoopperalla ja -baletilla. Lisäksi vierailuja on tehty muun muassa Espooseen ja Vantaalle. Kuitenkaan minioopperan kohderyhmälle suunnattua osuutta yleisötyön muodostamasta elämyspolusta ei nähdä niin suurena, että kiertuetoimintaan satsattaisiin taloudellisesti. (Jukola-Nuorteva 2020.) Jukola-Nuorteva toivoo, että minioopperaa pystyttäisiin viemään esitettäväksi etenkin pieniin kaupunkeihin ja palvelemaan yleisötyöllä alueen päiväkotien ja koululaislapsiryhmiä, sekä muita lähialueiden ikäryhmien asukkaita. Yleisötyön toiminnalle on tärkeää, että taiteilijat tapaavat yleisöä ja eri katsojaryhmät tapaavat toisiaan. (Jukola-Nuorteva 2020.)

Pokkisen mukaan COVID-19:n kaltaisessa tilanteessa miniooppera on hyvin haavoittuvainen nykyisessä tuotantomuodossaan. Kansallisoopperan ja -baletin verkkosivuilla on Stage24-niminen palvelu, jossa julkaistaan jo menneitä Kansallisoopperan ja -baletin esityksiä vapaasti katsottavaksi. Palvelu tukee organisaation tavoitetta toimia valtakunnallisesti koko Suomen yhteisenä taidelaitoksena. Pokkisen mukaan myös minioopperan olisi mahdollista alkaa valmistaa varhaiskasvatuksellista materiaalia digitaaliseen muotoon. Näin esitys on mahdollista tuoda koko Suomen nähtäväksi ja käyttöön ilman kiertuetoiminnan tuomia tuotannollisia lisäkuluja. (Pokkinen 2020.)

Haastattelujen mukaan sekä Pokkinen että Jukola-Nuorteva näkevät minioopperoiden striimauksen ja digitaalisen oppimateriaalin tarjoamisen päiväkotien ja koulujen lapsiryhmille katsojaryhmää laajentavana ja esityksen saavutettavuutta lisäävänä ominaisuutena. Jukola-Nuortevan mukaan esityksien saavutettavuutta voitaisi parantaa lisäämällä niihin tekstityksiä esimerkiksi ruotsiksi ja englanniksi. (Jukola-Nuorteva 2020.) Pokkisen mukaan teoksien vuokraaminen ulkopuolisille toimijoille sekä festivaaliyhteistyö nähdään myös vartenotettavina mahdollisuuksina. Muutamia vuosia sitten miniooppera on vierailut Kuhmon kamarimusiikkifestivaalilla ilman Kansallisoopperan osallisuutta. Tavasta hyötyivät molemmat osapuolet ja teos sai esityksiä Kansallisoopperan vuosikalenterille epätavallisesti keskellä kesälomaa. Minioopperat ovat mobiileja itsenäisiä teoksia, jotka eivät määrää esittäjänsä. (Pokkinen 2020.)

Haastatteluissa halusin myös selvittää, mitkä ovat minioopperoiden tärkeimpiä ominaisuuksia, joita kehittämistyössäkin tulisi vaalia. Pokkisen mukaan miniooppera on yksi harvoja Kansallisoopperan yleisötyön tuottamia esityksiä, johon ei kuulu suoranaisesti katsojan osallistumismahdollisuutta. Sen suurin tehtävä on tuottaa lapsille elämys, joka rikastuttaa lapsen elämää ja arkea samoin kuin päänäyttämöesitykset toimivat aikuisyleisölle. Elämys luodaan laadukkaalla ja lapsia koskettavalla esityksellä, lavastuksella, tutuilla elementeillä, alun johdannolla ja sen interaktiivisuudella, ottamalla yhteiskuvia sekä kotiin vietävällä käsiohjelmalla. Rakennettava käsiohjelma kannustaa jatkamaan esityksen aloittamaa tarinaa sekä sen tuomia ajatuksia ja kokemuksia vielä esityksen jälkeen. Minioopperan luoman kokemuksen monimuotoisuus syventää lapsen esityksestä saamaa muistijälkeä. (Pokkinen 2020.)

Minioopperaesitykset tapahtuvat Suomen kansallisoopperan ja -baletin tiloissa, päälämpioössä. Päiväkotien yhteyshenkilöt saavat infotiedotteen ennen vierailua. Tiedotteessa neuvotaan saapuminen paikanpäälle, kerrotaan vaatteiden säilytyksestä, eväiden syömisen mahdollisuudesta, aikataulusta ja muista huomioitavista käytännön asioista. Keväällä 2020 katsojapaikkoja lisättiin noin 120 lapseen. Suurien lapsiryhmien liikuttaminen kestää pidempään ja siksi tiedotteeseen lisättiin pyyntö saapua paikalle 15 minuuttia ennen esitystä. Minioopperaesitys alkaa ohjeistuksella ja tarinan johdannolla lämpiön alapuolella. Johdannon tekee tuotantoharjoittelija, jolla on oma tarinaan sisällytetty roolihahmo. Minä toimin vuoden 2020 Miniooppera Reininkullan johdannon roolissa, keksittyinä satuhenkilönä Leonorana.

Yleisötyön teorioiden mukaan ottamalla yleisöön kontakti ja esittämällä kysymyksiä luodaan kokemuksia kiinnostumisesta, välittämisestä sekä nähyksi ja kuulluksi tulemisesta. Myös eri päiväkotien lapsiryhmien yhdistäminen luo lapsille kokemuksia uudenlaisesta yhteisöllisyydestä. (Spein 2010, 9.) Kokemukseni mukaan myös minioopperan johdannon tarkoituksena on saada lapseen kontakti, toivottaa heidät tervetulleeksi ja auttaa heitä pääsemään tarinan tunnelmaan. Vuorovaikutteiset ryhmätilanteet kehittävät lasta sekä yksilönä että ryhmän jäsenenä. Samalla lapsi omaksuu erilaisia ryhmätyötaitoja (Juliander ym. 2011,18). Jukola-Nuorteva mukaan tärkeä tekijä tuotannon tavoitteiden saavuttamisessa on myös minioopperan työryhmä. Tekemisen motiivit, aitous ja kiinnostus lasten kanssa toimimiseen, koko yleisön huomioimiseen ja tehtyä työtä kohtaan takaavat lapsille ikimuistoisesta kokemuksen. (Jukola-Nuorteva 2020.)

Johdannossa lapsilta kysytään heidän aiemmista kokemuksistaan oopperalla. Heidän kanssaan käydään läpi termejä ja niiden merkityksiä – kuten baletti ja ooppera, sekä italiantielinen sana bravo. Lapsille kerrotaan myös tulevista suurista hahmoista ja niiden vaarattomuudesta. Näin ennakoitaan mahdollisia epämiellyttäviä yllätyksiä esityksen aikana. (Jukola-Nuorteva 2020.) Johdannon lopuksi aikuisille ohjaajille annetaan ohjeistusta istumapaikoista ja kuvaamisen käytännöistä. Aikuisia pyydetään istumaan lapsille tarkoitettujen penkkirivien päätyihin tai taakse niin, että lapsilla säilyy näköyhteys näyttämölle. (Jukola-Nuorteva 2020.) Kyselyn tuloksissa johdanto koettiin kaikin puolin kattavana.

COVID-19-tilanteen takia osa kevään 2020 Miniooppera Reininkulta -esityksistä jäi toteutumatta. Esityksiä jatketaan keväälle 2021, sillä esityksen tekijöiden mukaan teos ansaitsee tulla kuulluksi (Pokkinen 2020). Miniooppera Reininkullan jälkeen repertuaarissa olevaa viittä minioopperaa lähdetään pyörittämään uudelleen. Yleisötyön osaston näkökulmasta koetaan kiinnostavana, miten toinen kierros toteutuu. (Jukola-Nuorteva 2020.) Minioopperoiden pentalogia sisältää minioopperat klassikkoteoksista Taikahuilu, Sevillan parturi, Tuhkimo, Carmen ja Reininkulta, joista jokaista esitetään kerrallaan vuoden ajan. Sillä aikaa muut minioopperat ovat säilytyksessä varastossa. Minioopperan teknikko Morkkila näkee kaikille minioopperoille useita hyödyntämisen mahdollisuuksia, kuten minioopperoiden kokoaminen näyttelyksi (Morkkila 2020).

Suomen kansallisoopperan ja -baletin strategia on suunniteltu vuodelle 2025 saakka. Tulevaisuudessa yleisötyön tarvetta tehdä ja tarjota toimintaa alle kouluikäisille tulee olemaan entistä enemmän. Pokkinen sekä Jukola-Nuorteva kokevat minioopperan konseptin hyvänä ja he näkevät siinä paljon työstämisen mahdollisuuksia. (Pokkinen & Jukola-Nuorteva 2020.)

Kuvio: 6. Haastattelujen tulokset.

HAASTATTELUT

Kokonaiskuva minioopperan taustoista ja nykytilanteesta

Haastateltavat:

Lauri Pokkinen, yleisö- ja yhteiskuntavastuupäällikkö

Tuula Jukola-Nuorteva, vastaava tuottaja

Timo Morkkila, apulaisnäyttämöestari

Kansallisoopperan yleisötyöntekijöiden näkökulmia minioopperasta

- kaupunkien välinen yhteistyö
- tasavertaisuus, helposti lähestyttävyyys ja yhteisöllisyys
- omaehtoisen toiminnan kautta suhde esittävään taiteeseen
- palvelee korkeatasoisesti useita kohderyhmiä

- tehtävänä tuottaa lapsille elämys
- ei suoranaista osallistumismahdollisuutta
- tavoitteena laadukas ja koskettava esitys
- yhteiskuvien interaktiivisuus
- kotiin vietävä käsiohjelma lopetuksena taidekasvatuksen prosessille
- info-tiedote
- tutut elementit
- työryhmä: tekemisen motiivit, aitous ja kiinnostus lasten kanssa toimimiseen

- tutannollinen kasvu
- budjetti
- yleisötyö edullista verrattuna muuhun toimintaan
- esittämisen- ja kiertuekulut
- yleisökasvatus
- resurssit

- työllistää useita osastoja ja työntekijöitä talon sisällä
- vaatii yllättävän paljon resursseja
- oppilaitosyhteistyö
- tarjoaa työllisyysmahdollisuuksia opiskelijoille

- tarve valtakunnalliselle liikuttamiselle
- taiteilijat ja eri katsojaryhmät kohtaavat
- varhaiskasvatuksellista materiaalia digitaaliseen muotoon
  - > ei kiertue toiminnasta aiheutuvia lisäkuluja
- tekstitykset (suomi, ruotsi, englanti)
- vuokraaminen ulkopuolisille toimijoille sekä festivaaliyhteistyö
- minioopperoiden monipuolisempi hyödyntäminen > kokoaminen näyttelyksi

6.2 Miniooppera päiväkotien työntekijöiden näkökulmasta

Kysely lähetettiin 49:lle keväällä 2020 minioopperassa Reininkulta vieraillelle päiväkotiryhmän yhteyshenkilölle, joista kyselyyn vastasi 16. Kyselyssäni selvitin päiväkotien työntekijöiden motiiveja minioopperavierailuun osallistumiseen. Minioopperan ja päiväkotien työntekijöiden tavoitteet kohtaavat. Suurin osa vastanneista perusteli hakeutumisen minioopperan pariin tavoitteena tarjota lapsille normaalia kulttuuritarjonnasta poikkeavaa kulttuurillinen elämys. Päiväkotien työntekijöiden mukaan varhaiskasvatuksen sisältämässä taidekasvatuksessa esiintyy eriarvoisuutta ja siksi on tärkeää panostaa taidelaitosten tarjoamaan taidekasvatukseen yhä enemmän. Perheiden resurssit vastaavien kokemuksien saamiseen ovat vaihtelevia ja minioopperaan saapuvat päiväkotien lapsiryhmät ovat monikulttuurisia. Päiväkotien työntekijöiden näkökulmasta lapsille on tärkeää löytää Helsingin kulttuuritarjonnasta suomalaiseseen ja eurooppalaiseen kulttuuriperintöön tutustuttavia tapahtumia.

Selvitin kyselyssäni, miten päiväkodeissa on tutustuttu teemaan tai oopperataiteeseen ennen näytöstä. Valtaosa kyselyyn vastanneista päiväkotien työntekijöistä ei ollut tutustunut teemaan ollenkaan. Vierailu oopperatalolle on erityinen lisäys päiväkodin arkeen. Vierailuun valmistautumiseen, kuten aiheeseen tutustuttavan materiaalin etsimiseen, ei löydy välttämättä itsestään tarpeeksi resursseja. Joissain päiväkotien lapsiryhmissä oli tutustuttu tarinaan ja keskusteltu juonen kulusta. Useat ryhmät olivat tarinan sijaan keskittyneet käymään läpi pukeutumista, käyttäytymistä ja oletettuja oopperalla vierailuun kuuluvia etikettejä.

Kyselyssä nousi esiin huolenaihe lapsille annettavasta oikeanlaisesta ohjeistuksesta käyttäytymiseen paikan päällä. Kokemukseni mukaan Kansallisoopperan yleisötyön tarkoitus on luoda helposti lähestyttävää tunnelmaa ja kannustaa lapsia osallistumiseen matalalla kynnyksellä. Näin ollen lasten energisyys ja osallistuminen ovat toivottuja. Kyselyn mukaan miniooppera tarjoaa ensikosketuksen oopperataiteeseen myös monille päiväkotien työntekijöille. Tyypillisesti oletetut ennakkoluulot sekä etiketit pukeutumisesta ja hillitystä käyttäytymisestä saattavat luoda epävarmuutta. Epätietoisuuden karistamiseksi infotiedotteeseen on hyvä lisätä työryhmän toiveet lapsien aktiivisesta osallistumisesta ja tilaisuuden helposti lähestyttävästä luonteesta. Päiväkotien työntekijöiden mukaan lapset eläytyivät esitykseen ongelmitta, vaikka tarinaan tutustuminen olisi jäänyt vajaaksi.

Kyselyn vastausten perusteella miniooppera nähtiin visuaalisesti ja musikaalisesti inspiroivana. Kokemukseni mukaan monet lapset kuulevat oopperalaulua minioopperassa ensimmäisen kerran. Esitys ja lavasteet herättivät tunteita ja tunteuksia, joista päiväkotien työntekijöiden mukaan oli keskusteltu jälkepäin päiväkodeilla. Esityksestä oli kehitetty myös paljon jatkotarinoita ja omia luomuksia leikkeihin. Monet päiväkotien työntekijät kokivat vierailun sekä lapsille että työntekijöille hyödyllisenä tapakasvatuksena. Kyselytutkimuksessa tuli myös vahvasti esille sekä lapsien, että päiväkotien työntekijöiden yhteinen toivomus saada vilkaista kulissien taakse eli nähdä ihan oikea oopperasali ja näyttämö.

Päiväkotien työntekijöiden mukaan lapsiryhmien kanssa työskenneltäessä on huomioitava tapahtuman ajankohta ja kesto. Kyselyn mukaan kulttuuriretkelle sopiva ajankohta lasten vireys- ja keskittymistila huomioiden on aamupäivä kello 9.30 ja 12 välillä, ennen lounasta. Tällöin lasten vanhemmat ovat ehtineet tuoda lapset päiväkotiin ja lasten energiatasot ovat parhaimmillaan. Monet toimintaan ilmoittautuneet päiväkotien ryhmät tulevat Helsingin ulkopuolelta. Silloin myös julkisella liikenteellä matkustaminen voi viedä aikaa. Päiväkotien työntekijät kokivat esityksen nykyisen keston noin 30 minuuttia sopivana. Päiväkotien työntekijöiden kokemuksen mukaan lapset jaksavat istua ja keskittyä intensiiviseen esitykseen koko esityksen ajan.

Varhaiskasvatukseen kuuluu tarjota lapsille erilaisia oppimisympäristöjä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 32). Kyselyn mukaan vierailu Kansallisoopperalla palveli päiväkotien työntekijöitä monipuolisena oppimisympäristönä. Päiväkotien työntekijät kokivat Kansallisoopperan merkittävänä monumenttina tutustuessa lasten kanssa pääkaupunkiimme. Julkisella liikenteellä matkustaminen paikan päälle oli monelle innostava kokemus. Valtava rakennus ja hulpeat puitteet olivat päiväkotien työntekijöiden mukaan koettu mielikuvitusta ruokkivina ja kokemuksia avartavana sekä lapsille että aikuisille.

Alle kouluikäiset kokevat ja tutustuvat maailmaan vahvasti jo tuttujen elementtien, kuten värien, muotojen ja esineiden kautta (Juliander ym. 2011, 18). Miniooppera sisältää sanallista ja kehollista ilmaisua, näyttävät lavasteet ja paljon visuaalisia elementtejä kuten barbeja sekä muita lapsille samaistuttavia asioita. (Jukola-Nuorteva 2020.) Kyselyssä selvitin päiväkotien työntekijöiden näkemysten pohjalta, mitkä asiat jäävät lapsille eniten mieleen ja mitä kannattaisi jatkossakin korostaa. Kyselyn tuloksissa päiväkotien työntekijöiden mukaan mieleenpainuvimpina elementteinä koettiin tarinan henkilöahmot, suuret jättiläiset sekä barbit. Myös kulissit ja erityistä huomiota saanut

kulta-aarre jäivät vahvasti lasten mieleen. Minioopperaesityksen jälkeen tarjotaan tilaisuus ottaa kuvia esiintyjien kanssa sekä päästä tarkastelemaan lavasteita ja taiteilijoiden pukuja lähempää. Päiväkotien työntekijöiden kokemuksien mukaan lapset kokivat lähemmän tarkastelun kiehtovana.

Esityksen jälkeen lapset saavat kotiin vietäväksi pahviset ja itse koottavat teatterit. Kyselyn mukaan lapset ovat jatkaneet teatterien avulla tarinaa leikeissään päiväkodeilla ja inspiroituneet luomaan omia oopperaesityksiä. Taidekokemuksen syventämiseksi kokemuksesta muodostuneelle prosessille on hyvä muodostaa lopetus, visuaalinen lopputulos. (Juliander ym. 2011, 21.) Esityksen jälkeen mukaan saatava teatteri on tehokas objekti teeman muistelulle myöhemmin päiväkodeilla. Seuraavien päivien aikana lapsi saa tilaa ja aikaa käsitellä ja peilailla ajatuksiaan, tunteitaan ja kokemuksiaan. Monella päiväkodilla oli jatkettu teemaa erilaisilla leikeillä kuten aarteenetsinnällä, tarinatuokioilla, tansseilla ja lauluilla sekä tekemällä aiheesta piirroksia, maalauksia ja sarjakuvia. Aiheen innostama spontaani leikki on lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle arvokasta. (Ruokonen ym. 2009, 12.)

Selkeästi esiin nouseva toive minioopperalle oli päiväkotien työntekijöiden näkökulmasta tieto- tai tutustumispaketti. Yli puolet vastanneista päiväkotien työntekijöistä toivoivat etukäteen saatavaa materiaalia, joka sisältäisi lyhyen juonen selityksen, ehkä kuunneltavia kappaleita sekä ohjeistusta saapumisesta ja käyttäytymisestä paikan päällä. Lisäksi minioopperan yhteyteen toivottiin esittelykierrosta talossa, lavasteisiin tarkempaa tutustumista, vuoropuhelua yleisön kanssa sekä askartelupajaa, kuten oopperan 5–6-vuotiaille lapsille toteutettavissa lasten taidetuokioissa. Vastauksissa myös todettiin toimintaa olevan jo tarpeeksi. Vastanneiden päiväkotien työntekijöiden mukaan suuren lapsijoukon hallitseminen muuttuu sitä haastavammaksi, mitä enemmän toimintaa tilaisuus sisältää. Miniooppera koettiin sekä aikuisia että lapsia viihdyttäväksi, humoristiseksi mutta taiteellisesti laadukkaaksi. Päiväkotien työntekijät toivoisivat enemmän mahdollisuuksia päästä nauttimaan vastaavista esityksistä.

Kuvio: 7. Kyselyn tulokset.

KYSELY

Varhaiskasvatuksen näkökulma

Toiminnan tarve/tavoite

- Taidelaitosten tarjoaman taidekasvatuksen tärkeys:
  - > eriarvoisuus taidekasvatuksessa
  - > perheiden resurssit vaihtelevia
  - > monikulttuurisuus ja moninaiset taustat
- Normaalista kulttuuritarjonnasta poikkeava elämys
- Laadukas ja avartava kokemus
- Lapsia ja aikuisia viihdyttävä, humoristinen
- Visuaalisesti ja musikaalisesti inspiroiva

- Teemaan tutustuminen etukäteen
  - > vähäistä tai ei ollenkaan
  - > resurssien puute
- Keskittyminen etiketteihin
  - > ennakkoluulot ja epävarmuus
- Ensikosketus oopperataiteeseen, myös aikuisille
- "Hyödyllistä tapakasvatusta"
- Info tapahtuman luonteesta

Selkeät toiveet

- Esittelykierros talossa, tutustumista lavasteisiin, vuoropuhelua yleisön kanssa, askartelupaja- nähdä ihan oikea oopperasali ja näyttämö
- Tieto- tai tutustumispaketti
- Lisää mahdollisuuksia osallistua vastaavaan toimintaan

Miniooppera päiväkotien työntekijöiden näkökulmasta

Varhaiskasvatuksen näkökulma

- Sopiva ajankohta ja kesto
- Julkinen liikenne osa elämästä
- Uusi ja monipuolinen oppimisympäristö
- Merkittävä monumentti pääkaupunkiin tutustuessa
- Ruokkii mielikuvitusta
- Tutut esineet ja elementit
- Lavasteiden tarkastelu koettiin kiehtovana
- Kotiin vietävä pahvinen ja koottava teatteri
  - > teema jatkuu leikeissä
  - > tilaa ja aikaa käsitellä ajatuksia, tunteita ja kokemuksia
  - > prosessin lopetus ja visuaalinen lopputulos
- Toimintaa myös koettiin olevan riittävästi
  - > suuren lapsiryhmän hallitseminen muuttuu sitä haastavammaksi, mitä enemmän toimintaa tilaisuus sisältää

6.3 Yleisötyö muualla oopperataloissa

Euroopan oopperatalojen yleisötyöosastojen yhteinen taiteiden opetukseen ja luovaan oppimiseen keskittyvä verkosto RESEO yhdistää Euroopan oopperatalojen tavoitteet (RESEO 2020; About). Kokemukseni mukaan jokaisella talolla on kuitenkin ko. valtion kulttuuripolitiikan ohjaamat toimintaperiaatteet, budjetit ja tavat toteuttaa yleisötyötä. Näin opinnäytetyöni kannalta hyödylliseksi tutustua muiden oopperatalojen yleisötyötoimintaan. Analysoin viiden oopperatalon verkkosivuja. Valitsin talot Kansallisoopperan yleisötyöntekijöiltä saamieni suositusten mukaan sekä verkkosivujen kattavuuden perusteella.

Tarkasteltavien kohteiden yleisötyön muodoissa esiintyy paljon sisällöllistä yhteneväisyyttä. Useiden oopperatalojen verkkosivuilta löytyi oma sivu lapsille suunnatulle yleisötyölle. Niiden kautta pääsi löytämään talolla tapahtuvia konkreettisia tapahtumia, taidekasvatuksessa hyödynnettävää verkkomateriaalia sekä opettajille suunnattua aineistoa. Ajankohtaisen COVID-19-tilanteen takia oopperatalojen verkkomateriaalin tarjonta oli runsasta verrattuna konkreettisten tapahtumien määrään. Esittelen alla benchmarkingin avulla selvinneitä kiinnostavia, eri ikäryhmille suunnattuja toimintamuotoja, joissa näen soveltamisen mahdollisuuden minioopperan kehittämiseksi.

Deutsche Oper Berlin (Berliinin saksalainen ooppera) on Berliinin suurin ja Saksan toiseksi suurin musiikkiteatteri, joka kuuluu myös Euroopan moderneimpien instituutioiden joukkoon. (Deutsche Oper Berlin; About the House.) Berliinin saksalaisen oopperan yksi painopiste tällä kaudella on nuorille ikäryhmille suunnatut konsertit. Ikäryhmille on tarjolla heidän kehitysvaiheeseensa sopivia konserttimuotoja. Toiminnan suunnittelu vastaa pitkälti Suomen kansallisoopperan ja -baletin yleisötyön toteuttamaa elämyspolkua vauvasta kouluikäisille. (Deutsche Oper Berlin; Young Opera)

Vauvojen konsertit ovat intiimejä tilaisuuksia, jotka on mukautettu 0–2-vuotiaiden tarpeisiin ja kykyihin. Puoli tuntia kestävä tilaisuuden keskiössä on aistien kautta erilaisten äänien, valojen ja liikkeen havainnointi. 3–4-vuotiaiden konserteissa lapsi saa kokea musiikkiesityksen avulla elämyksen. Erona Kansallisoopperan järjestämään minioopperaan lasten ei odoteta istuvan paikallaan. He voivat vapaasti liikkua ja äännellä sekä seurata muusikoiden tekemiä ratoja musiikin tahtiin. Tilaisuuden kesto on 35 minuuttia. (Deutsche Oper Berlin; Young Opera.)

Yli 5-vuotiaita lapsia varten on Deutsche Oper Berlin -lastenkuoro. Keväisin järjestettävässä tunnin mittaisessa lauluhetkessä lapset pääsevät laulamaan yleisön ja muusikoiden avustuksella. Seitsemänvuotiaasta ylöspäin on mahdollista osallistua Wagner's World -konserttiin, joka tutustuttaa yleisöä helpotetun version kautta Wagnerin musiikkiin, sen tarinoihin, sankareihin ja olentoihin. Tilaisuuksia järjestetään kahtena ajankohtana, toinen kouluille ja toinen perheille. Tilaisuuden kesto on 50 minuuttia. (Deutsche Oper Berlin; Young Opera)

Kokoperheen työpajat oopperatalon kulisseissa yli 6-vuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen auttavat valmistautumaan oopperaesitykseen erilaisen musiikkiteatterillisen tekemisen kautta. Kulisseissa järjestetyn toiminnan ja erilaisten tehtävien kautta osallistujat perehtyvät tarinaan ja sen musiikkiin sekä pääsevät siten kokemaan oopperan yhä elämyksellisempänä. (Deutsche Oper Berlin; Young Opera.) Lisäksi koko perheelle soveltuvana toimintana ovat tutustumismatkat oopperatalossa, jotka tarjoavat katsauksen kulissien taakse. Sen aikana tutustutaan oopperatalon historiaan, harjoituksiin, puvustamoon ja lavasteisiin sekä saadaan poikkileikkaus yli 40 vuoden takaisista tuotannoista ja esityksistä. (Deutsche Oper Berlin; Young Opera.)

COVID-19-tilanteen takia Suomen pääkaupunkiseudun päiväkodit ovat saaneet suosituksen olla käyttämättä julkista liikennettä. Monet minioopperaesityksiin ilmoittautuneet päiväkodit sijaitsevat Espoolla ja Vantaalla, eivätkä siksi pääse osallistumaan toimintaan poikkeustilanteen aikana. Deutsche Oper Berlin järjestää liikkuvia "Mobile musical theatre" -esityksiä, jotka tuovat esityksen päiväkoteihin. Kahden muusikon voimin tapahtuva esitys tutustuttaa musiikin kautta oopperataiteen eri teemoihin. (Deutsche Oper Berlin; Young Opera.)

Lisäksi Deutsche Oper Berlin tarjoaa päiväkotijäsen- ja koululaislapsiryhmien opettajille suunnattua koulutusta. Opettajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita, joiden kanssa keskustelu on keskeinen osa yleisötyöntekijöiden työtä. Deutsche Oper Berlinin yleisötyöntekijät selvittävät kohderyhmiltä toiveita toiminnan tarpeista – millainen toiminta sopii lapsille, millaisia apuja opettajat toivovat työhönsä sekä sitä, miten musiikki ja teatteri voidaan integroida koulun arkeen esteettisenä ja pedagogisena periaatteena. Opettajille räätälöidyissä työpajoissa harjoitetaan esittävien taiteiden improvisointia, mitä voidaan hyödyntää lasten kanssa työskennellessä. (Deutsche Oper Berlin; Young Opera, For Teachers)

Komische Oper Berlin on erikoistunut ohjelmistoissaan musikaaleihin, kevyeen oopperaan ja operetteihin. Se tavoittelee toiminnallaan modernin taiteen tekemistä ilman sopimuksia, ennakkoluuloja tai taiteellista turhamaisuutta. He kuvailevat itseään yhdeksi kaupungin eteenpäin katsovimmista oopperataloista. (Komiche Oper Berlin; History.)

Komische Oper Berlin tarjoaa toimintaa 4–18-vuotiaille lapsille ja nuorille. Toimintaa järjestetään kouluilla sekä oopperan tiloissa näyttämöillä. Toiminnan tarkoitus on inspiroida nuoria taiteenlajin pariin. He ovat lisänneet kulttuurista tarjontaansa myös aikuisille, jotka ovat kiinnostuneet syventämään ymmärrystään oopperataiteeseen ja yhteistyöhön. Toimintaa järjestetään erilaisina työpajoina, koulutuksina ja seminaareina. (Komiche Oper Berlin; Young visitors.)

Käytännön toiminnan lisäksi Komische Oper Berlin on tuottanut videomateriaalia, jonka kautta katsoja pääsee tutustumaan kulissien taakse erilaisiin tiloihin, kuten orkesterimonttuun ja näyttämön taakse, lavasteisiin ja ammatteihin talon sisällä. Videoissa esitellään myös osallistavaa musiikkia ja rytmiharjoitteita. (Komiche Oper Berlin; Young visitors.)

Komische Oper Berlin myy erilaista toimintaa täydentävää opetusmateriaalia. *Oper Jung! Musiktheater für Kinder zwischen Bühne und Bildung* -kirja toimii oppaana klassisen musiikin opetustoimintaan. Se käsittelee lapsille sopivaa ohjelmistoa ja antaa suosituksia erilaisista vaihtoehdoista. Kirja tarjoaa ohjeita erilaisiin työpajoihin ja antaa käytännön vinkkejä musiikin ja oopperan materiaalien käyttöön eri kohderyhmille. Heillä on myynnissä myös erilaisia CD-levyjä ja äänikirjoja, joiden kautta lapset voivat kuunnella, seurata musiikkia ja lukea tekstejä musiikin mukana. Tämänhetkisiä tuotteita ovat CD-levyllä oleva äänikirja lastenoopperasta *Jim Knopf und Lukas der Lokomotivführer*, CD-levy *Peter und der Wolf* sekä luettava hiirikirja *Ich habe eine Freundin, die ist Sängerin*. Komische Oper Schule -esite kokoaa kaikki tiedot Komische Oper Berliinin lapsille ja nuorille suunnatuista tarjouksista. (Komiche Oper Berlin; Young visitors.)

Royal Opera House London (Lontoon kuninkaallinen ooppera) on yksi maailman johtavista oopperayhtiöistä. Kuninkaallinen ooppera sijaitsee Lontoossa Covent Gardenissa. Oopperayhtiö perustettiin vuonna 1946 mutta sen oopperaesityksien perinne on käynnistynyt jo 260 vuotta aiemmin. Kuninkaallinen ooppera on tunnettu erinomaisista perinteisen oopperan esityksistään ja uusien teosten tilauksista nykypäivän johtaville oopperasäveltäjille. (Royal Opera House 2020; History.)

Lontoon kuninkaallisen oopperan yleisötyöntekijät ovat kehittäneet COVID-19-tilanteeseen erilaista ohje- ja videomateriaalia lapsille kotona askartelemiseen. Sivuilta löytyvät ohjeet oman kuninkaallisen oopperan näyttämön rakentamiseen sekä baletista tuttujen päähineiden ja lelujen askarteluun. 8–14-vuotiaille lapsille löytyy ohje-, video- ja musiikkimateriaalia Taikahuilu-oopperan mukana soittamiseen kotoa löydyttävillä asioilla, kuten kattiloilla. 5–11-vuotiaiden ikäryhmälle soveltuvaa toimintaa on myös oman taikametsän rakentaminen. Kaikkeen tekemiseen löytyvät selkeät vaihe vaiheelta -ohjeet sekä musiikkia vapaasti käytettäväksi. Alakoululaisten on mahdollista tulla tutustumaan oopperaan ja balettiin koululaismatineoissa. (Royal Opera House 2020; Learning Platform.)

Alakouluikäisille suunniteltu luova oppimisalusta perustuu opettajilta opettajille suunniteltuun ilmaiseen materiaaliin. Se edesauttaa ooppera-, baletti- ja teatterimaailman tuomista luokkahuoneeseen osaksi opetusta. Materiaalin avulla opettajat voivat kehittää itseään monipuolisemman opetussuunnitelman tekemisessä tai parantaa luovan koulutuksen käytäntöjä. Sisältöön kuuluu opettajille suunniteltuja harjoituksia sekä luokkahuoneessa hyödynnettäviä opetusvideoita ja tuntisuunnitelmia, jotka voidaan räätälöidä jokaisen tarpeiden mukaiseksi. Opiskelijat saavat myös mahdollisuuden osallistua toimintaan ja siten tukea omaa itsenäistä luovaa oppimistaan haluamallaan sitoutumisen tasolla. Toiminta rohkaisee tanssin ja laulun avulla itsensä ilmaisuun latistamatta silti lapsen mielikuvitusta ja luovuutta. Toiminnassa on mukana asiantuntija, joka tarjoaa tukea ja oivalluksia prosessin aikana. (Royal Opera House 2020; Learning Platform.)

Scottish Opera (Skotlannin Kansallisooppera) on Skotlannin suurin esittävien taiteiden organisaatio, joka sijaitsee Glasgowssa (Scottish Opera; About Scottish Opera). Skotlannin ooppera on kiinnostava kohde vertailuanalyyseille, sillä miniooppera on saanut ensimmäisen kipinänsä heidän vastaavasta toiminnastaan (Pokkinen 2020). He toteuttavat aktiivisesti monenlaista toimintaa lapsien ja nuorien ikäryhmille (Scottish Opera; Opera for Schools).

FOX-TOT! on alle 5-vuotiaille suunnattua toimintaa, jossa yhdistyvät pelit ja leikit, laulaminen, tanssiminen ja musiikin kuuntelu. COVID-19-tilanteen myötä verkkosivuille on tuotettu YouTube-alustalla näkyviä videoita ja tallenteita korvaamaan normaalia esitystoimintaa. Sisältöön kuuluu tekstitettyjä laulurunoja, joissa opetellaan äänen tasoja ja melodioita, instrumenteilla soitettujen eläinten ääntelyä imitoivien äänten arvuuttelua

sekä erilaisia tarinoita. Digitaalinen materiaali sopii hyvin opetuskäyttöön. (Scottish Opera; Fox-Tot! Online.)

Seuraavalle 8–12-vuotiaiden ikäryhmälle on luotu online ooppera FEVER!. Viidelle viikolle jaetuissa ajanjaksoissa suoritetaan eri vaiheita ja opetellaan erilaisten ääninauhojen ja tekstien kautta tunnistamaan musiikkia ja laulamaan mukana. Lisäksi alakouluikäisille järjestetään tutustumiskierroksia oopperatalolla. Koko päivän mittaiseen vierailuun sisältyy musiikkiteatterityöpajoja sekä päivän päätteeksi vanhemmille ja vieraille esitettävä musiikkiteatteriesitys. (Scottish Opera; Fever!.)

Kuvio 8: Benchmarkingin tulokset.

BENCHMARKING

Vertailunkohteita Euroopan oopperatalojen tekemästä yleisötyöstä

Vertailun kohteet:

Deutsche Oper Berlin
Komische Oper Berlin
Royal Opera House London
Scottish Opera

Toimintaa ja työkaluja opettajille

- Opettajilta opettajille suunniteltu oppimisolusta: ooppera-, baletti- ja teatterimaailman tuominen luokkahuoneeseen osaksi opetusta. Mahdollisuus kehittää itseään monipuolisemman opetussuunnitelman tekemisessä ja parantaa luovan koulutuksen käytäntöjä
- Opettajille räätälöityjä työpajoja
- Pedagoginen oppikirja opettajille
- Muuta opetusmateriaalia, kuten: CD-levyjä ja äänikirjoja

Digitaalinen materiaali

- Pedagogiset verkkosivut: yhteinen alusta lapsille suunnatulle yleisötyölle
- Digitaalista opetusmateriaalia
  - > Videotallenteita esityksistä
  - > Oopperataloon tutustuttavaa videomateriaalia
  - > Ohjattu online-ooppera itsenäisesti toteutettavaksi
  - > Ohje- ja videomateriaalia lapille kotona askartelemiseen
- Tekstitykset

Yleisötyö muualla oopperataloissa

Konkreettinen toiminta ja liikkuvuus

- Kokoperheen työpajat
- Tutustumiskierrokset
- Oopperatalossa toteutettavien tehtävien kautta perehtyminen tarinaan ja musiikkiin
- Tutustumismatkat oopperatalossa, kurkistus kullisien taakse
- Liikkuvat esitykset - tuodaan esitykset päiväkoteihin

Immersiivisyys osana toimintaa

- Toimintaa, jossa yhdistyvät pelit, leikit, laulaminen, tanssiminen ja musiikin kuuntelu
- Aistien avulla äänien, valojen ja liikkeen havainnointi
- Esityksissä lupa liikkua, äännellä ja seurata ratoja musiikin tahtiin
- Osallistuminen toimintaan laulaen yleisön ja muusikoiden avustuksella

7 Kehittämisehdotukset

Opinnäytetyöni kehittämisehdotukset perustuvat kyselyssä ja haastatteluissa nousseisiin huomioihin, toiveisiin ja tarpeisiin. Lisäksi täydennän ehdotuksia soveltaen vertailuanalyysin kautta esiin tulleita muiden oopperatalojen toimintaratkaisuja. Yleistyön tehtävä on syventää taiteen ja yleisön välistä suhdetta (Sorjonen & Sivonen 2015, 11). Kokemukseni mukaan samaan aikaan tapahtumateollisuuden epävarma tulevaisuus vaatii uusia toiminnanratkaisuja monipuolisen taide- ja kulttuuritarjonnan säilyttämiseksi. Kehittämisehdotuksiani yhdistää ajatus toiminnan säilyttämisestä myös poikkeusoloissa. Lisäksi merkittävänä näkökulmina kehittämisehdotuksilleni ovat taidekokemuksen syventäminen, toiminnan saavutettavuuden parantaminen ja sen tuoman taidekokemuksen jakaminen mahdollisimman monelle lapselle.

7.1 Kehitysehdotus 1: Pedagoginen ennakkomateriaali

Minioopperaesitys on usein ensikosketus oopperataiteeseen myös monelle päiväkotien työntekijöille. Vierailu minioopperassa on erityinen lisä päiväkotien arjessa, eikä heiltä välttämättä löydy siihen valmistautumiseen ja taiteenlajiin perehtymiseen toivotusti resursseja. Kyselyssä nousi esiin päiväkotien työntekijöiden toive saada esitykseen valmistautumisessa hyödynnettäviä apuvälineitä. Kehittämisehdotukseni tarkoitus on syventää lapsien saamaa taidekokemusta tarjoamalla päiväkotien työntekijöille pedagogista ennakkomateriaalia. Sen avulla he voivat osaltaan valmistautua vierailuun kokonaisvaltaisemmin.

Pedagoginen ennakkomateriaali toteutetaan tulostettavassa pdf-muodossa. Se sisältää juonen avaamisen, henkilöhahmojen esittelyn, kuvitusta hahmoista ja tarinan maisemista, esityksessäkin kuultavia musiikkikappaleita sekä ehdotuksia aiheeseen tutustuttavasta kirjallisuudesta. Lisäksi materiaaliin valmistetaan videomateriaalin muodossa ehdotuksia ja ohjeita erilaisiin askartelutehtäviin, leikkeihin, runoihin tai muuhun lapsille soveltuvaan toimintaan. Videomateriaalin valmistuksessa hyödynnetään päiväkotien työntekijöiltä kerättäviä heidän aiempiin kokemuksiinsa pohjautuvia ideoita ja ehdotuksia lapsia innostavasta toiminnasta.

Puolen tunnin mittainen esitys on lyhyt aika sisäistää runsas ja intiimi, täysin uudenlainen kokemus. Siksi koen, että aiheeseen tutustumisella etukäteen on suuri merkitys ja

vaikutus lapsen saamaan taidekokemukseen. Tarinaan ja henkilöhahmoihin tutustuminen helpottaa juonen seuraamista ja tarinan sanoman sisäistämistä. Kokemukseni mukaan oopperalaulun sanoituksesta voi olla haastavaa saada selvää, vaikka sanat olisivatkin omalla äidinkielellä. Tutustumalla etukäteen esityksen sisältämään musiikkiin ja sanoituksiin lapset pysyvät paremmin mukana tarinan kulussa.

Taidekasvatuksen teorioiden mukaan lapsen eettiselle kehitykselle on olennaista värittää todellisuutta kuvitellun avulla (Ruokonen ym. 2009, 12). Ennakkomateriaalin avulla lapset saavat kehittää mielikuvitustaan luomalla aiheesta myös omia mielikuvia, päätelmiä ja leikkejä. Taiteellisen toiminnan yksi tärkeä tavoite lapsen oppimisen, kasvun ja kehityksen kannalta on tekemiseen liittynyt prosessi (Juliander ym. 2011, 21). Kansallisooppera ja -baletin tarjoama pedagoginen ennakkomateriaali täydentää lapsen saamaa prosessia ennen konkreettista tapahtumaa.

Minioopperaesityksille löytyy enemmän kysyntää kuin pystytään tarjoamaan mahdollisuuksia osallistua toimintaan. COVID-19-tilanteen aikana yhä useammat päiväkotien ryhmät joutuvat perumaan vierailun THL:n asettamista suosituksista johtuen. Pedagoginen ennakkomateriaali lisätään sen valmistumisen jälkeen Suomen kansallisoopperan ja -baletin verkkosivuille. Esityksien tallenteet lisätään saataville suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Näin myös päiväkotien ryhmät, jotka eivät pääse osallistumaan konkreettiseen esitykseen, voivat hyödyntää materiaalia päiväkodeilla taidekasvatuksellisiin tarkoituksiin.

7.2 Kehitysehdotus 2: Minioopperoiden teemapäivä

Teemapäivä kokoaa kaikki viisi minioopperaa tilaan, jossa ne ovat nähtävissä ja koettavissa yhtä aikaa. Lavasteet on kuitenkin pystytetty niin, että kukin näyttämö pysyy erillisenä ja niitä voidaan esittää itsenäisinä teoksina eri aikoihin. Teemapäivä sisältää syvempää ohjattua tutustumista oopperoiden teemoihin erilaisten tarinatuokioiden, työpajojen, esityksien ja näyttelyiden kautta. Teemapäivässä on keskeistä toiminnan immersivisyys. Esityksien aikana lapset saavat liikkua ja osallistua ohjatun tekemisen kautta, kuten tanssien, laulaen tai soittaen. Lisäksi lasten on mahdollista tarkastella lavasteiden rekvisiittaa ja tehdä tutkimusmatka kulissien taakse.

Samalla teemapäivä näyttäytyy yleisölle minioopperoiden näyttelynä. Minioopperoiden lavasteet ja rekvisiitta ovat taidolla tehtyjä näyttäviä kokonaisuuksia, jotka sisältävät paljon pieniä mielenkiintoisia yksityiskohtia. Teemapäivän aikana lapsilla on mahdollisuus kierrellä ympäriinsä ja tarkastella läheltä mikä vaate tai esine kuuluu mihinkin tarinaan. Samalla näyttely toimii taidekasvatuksellisesti pedagogisena oppimisympäristönä oopperataiteen parissa.

Syksyllä 2020 poikkeustilanteen takia minioopperaesityksiä tarjottiin myös alakoululaisille. Kokemukseni mukaan Miniooppera Reininkulta toimii alakoululaisten ikäryhmälle yhtä hyvin kuin päiväkotien lapsille. Tarina sisältää tilannekomikkaa ja huumoria, minkä ansiosta esitys on viihdyttävä myös aikuisille. Teemapäivän kohderyhmäksi sopivatkin monet eri ikäryhmät, kuten päiväkotien, esi- ja alakouluikäiset, nuoret ja aikuiset.

Kansallisoopperan ja -baletin tilat ovat monipuolisessa käytössä päivittäin. Teemapäivän haaste saattaa olla sopivien tilojen löytäminen. Tähän voidaan miettiä yhteistyötä esimerkiksi Annantalon tai muiden kulttuuritalojen kanssa, jotka toimivat verkostona ja tiloina monille toimijoille myös lapsille suunnatun taiteen ja kulttuurin kentällä. Minioopperat ovat kompakteja paketteja, jotka kulkevat kätevästi mukana. Teemapäivä on mahdollista viedä eri kokoisena kokonaisuutena talon ulkopuolelle sinne, missä on kysyntää vastaavalle toiminnalle.

7.3 Kehitysehdotus 3: Toiminnan saavutettavuuden parantaminen

Suomen kansallisooppera ja -baletti toimii kaikkien suomalaisten taidelaitoksena tarjoamalla ooppera ja -balettiesityksiä sekä muita tapahtumia kaikenikäisille. (Suomen kansallisooppera ja -baletti 2019; Esittelyssä Ooppera ja Baletti.) Kolmantena kehittämissuosituksekseni on minioopperoiden saavutettavuuden parantaminen eri keinoja hyödyntämällä.

Kaikki esitetyt minioopperat kuvataan videotallenteiksi ja lisätään Kansallisoopperan Stage24-palveluun. Tallenteet löytyvät myös suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi tekstitettyinä. Tallenteiden yhteydessä voidaan hyödyntää verkkosivuilta löytyvää pedagogista ennakkomateriaalia (kehitysehdotus 1.) taidekokemuksen syventämiseksi. Tallenteet mahdollistavat minioopperaesityksistä nauttimisen ajasta ja paikasta

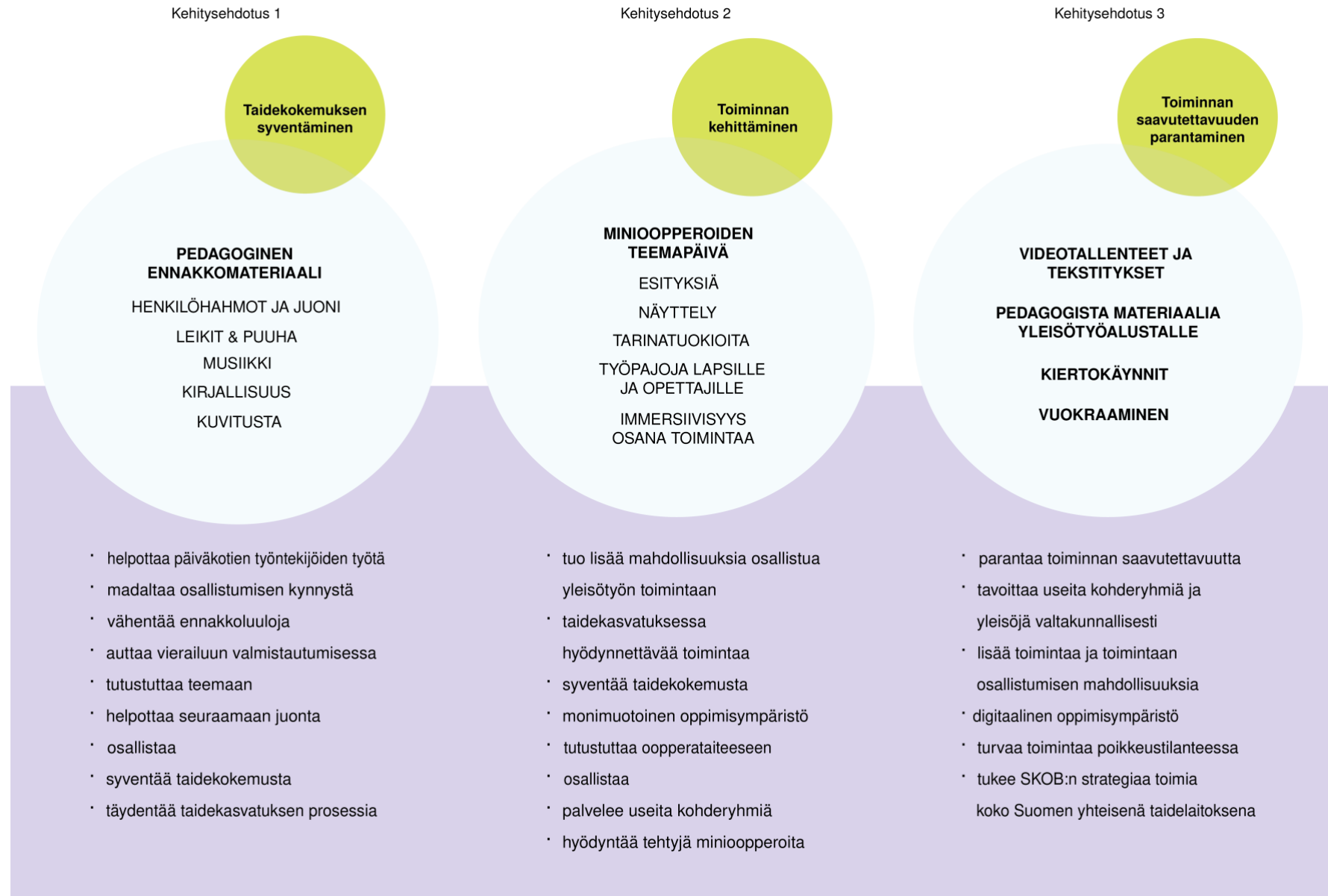
riippumatta. Lisäksi minioopperoista tehdään making of -videomateriaalia, joka paljastaa mitä kulissien takana tapahtuu esityksen aikana.

Kansallisooppera ja -baletin nettisivujen yleisötyöalustalle kootaan pedagogista valtakunnallisesti taidekasvatuksessa hyödynnettävää aineistoa ja materiaalia, joka tutustuttaa lapsia heille suunnitellulla tavalla oopperataiteeseen minioopperoiden kautta. Aineisto koostuu tekstin ja videoiden muodossa ohjeistuksista ja esimerkeistä erilaisiin aktiviteetteihin musiikin, liikkeen, tarinan, kuvien ja askartelun kautta. Alustalla tarjottavaan materiaaliin voi vaikuttaa lähettämällä Kansallisoopperan yleisötyön osastolle omia ehdotuksiaan ja toiveitaan toiminnalle.

Minioopperan kanssa toteutetaan systemaattisesti kiertokäyntejä julkisissa tiloissa ja päiväkodeilla. Minioopperat ovat kuljetettavissa olevia teoksia. COVID-19-tilanteen aikana monet päiväkodit Espoossa ja Vantaalla eivät päässeet osallistumaan esityksiin, sillä julkisen liikenteen käyttäminen ei ollut suositeltavaa. Esiintymispaikkoina voivat toimia erilaiset kulttuurikeskukset ja kirjastot, jotka sijaitsevat keskeisellä paikalla hyvien kulkuyhteyksien varrella. Myös päiväkodit sopivat hyvin vierailun kohteeksi. Ne ovat rakenteellisesti suuria rakennuksia ja esityksellä voidaan tavoittaa useita päiväkotiryhmiä kerralla.

Minioopperoita vuokrataan ulkopuolisille tahoille esitettäväksi. Sen avulla viittä minioopperateosta voidaan esittää muuallakin Suomessa ilman kiertuetoiminnasta aiheutuvia tuotannollisia lisäkuluja ja -resursseja Kansallisoopperalle. Lisäksi toiminnalla voidaan rahoittaa minioopperan muuta toimintaa.

Kuvio 9: Opinnäytetyön kehittämisehdotukset (seuraavalla sivulla).

8 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia uusia yleisötyönmuotoja Suomen Kansallisooppera voisi tarjota päiväkodeille minioopperoiden ohessa toteutettaviksi. Työn tuloksena selvitin minioopperan nykytilannetta, sen kohderyhmän tarpeita ja jo olemassa olevia kehittämismahdollisuuksia. Kehittämistyö osoitti, että teos ja sen toteutus vastaavat sekä Kansallisoopperan, yleisötyön osaston että päiväkotien työntekijöiden näkökulmasta minioopperan kohderyhmän tarpeita. Tuotannollisesta näkökulmasta konseptille nähdään kuitenkin useita mahdollisuuksia jatkokehittämiseksi. Opinnäytetyöni kehittämissuhteiksi syntyi keinoja taidekokemuksen syventämiseen, toiminnan kehittämiseen sekä toiminnan saavutettavuuden parantamiseen.

Taiteen merkitys yhteiskunnassa kasvaa jatkuvasti. Yleisötyö tulee olemaan yhä tärkeämmässä roolissa osana taideorganisaatioiden toimintaa. Eri väestöryhmien tavoittamisen ja päämäärätietoisesti siihen tähtäämisen tulee olla aktiivisessa roolissa osana taidelaitoksien toimintaa. Edelleen koen, että oopperataiteen ja klassisen musiikin kohderyhmät koostuvat pitkälti kapean asiakasprofiilin yleisöistä. Yleisötyöllä on loputtomasti mahdollisuuksia avartaa näkemyksiä, poistaa ennakkoluuloja ja tuoda toimintaa lähemmäksi ihmisiä jo varhaisiästä lähtien.

Päiväkotien henkilökunnalle tuotetussa kyselyssä selvinneissä tuloksissa oli havaittavissa yleisiä oopperataiteeseen liittyviä asenteita ja ennakkoluuloja. Näen minioopperoilla mahdollisuuden vaikuttaa niihin yleisötyön kautta korjaavasti tuotannon paremmalla kommunikoinnilla yleisön suuntaan, ohjeistuksella ja omalla esimerkillä. Monet kyselyyn vastanneista päiväkotien työntekijöistä kokivat tärkeimpänä vierailuun valmistautumisena teemaan tutustumisen sijaan käydä lasten kanssa läpi pukeutumista, sopivaa käyttäytymistä ja oletettuja etikettejä. Yleisötyön tarkoitus on poistaa edellä mainittuja olettamuksia ja tuoda taiteenlaji lähemmäs yleisöä, helpommin saavutettavaksi ja lähestyttäväksi.

COVID-19-tilanteen myötä taideorganisaatiot ovat joutuneet reagoimaan nopeasti ja tuottamaan uudenlaista sisältöä tarjontaansa. Työni kannalta oli kiinnostavaa seurata Suomen kansallisoopperan ja -baletin, sekä tutustua muiden oopperatalojen erilaiseen verkkomateriaaliin ja yleisötyön ratkaisuihin poikkeustilanteessa. Kehittämistyössäni tekemien havaintojen kautta selvinneiden tuloksien pohjalta minioopperan toimintaa voitaisiin kehittää tulevaisuudessa palvelemaan kohderyhmäänsä kattavammin

vastaavissa poikkeustilanteissa. Valtakunnallisesti taidekasvatuksen näkökulmasta monimuotoiselle verkkomateriaalille olisi varmasti käyttöä.

Opinnäytetyössäni sain syväkatsauksen minioopperan tuotantoon, sen tilaajaan organisaationa sekä oopperataiteen maailmaan. Pääsin tutustumaan yleisötyöhön ja sen eri muotoihin. Koen, että tämä kehitti ammatillista osaamistani ja syvensi tietämystäni näistä kiinnostukseni kohteista kulttuurituotannon alalla. Opinnäytetyö tuki mainiosti työharjoitteluani ja antoi kokonaisvaltaisemman näkemyksen Suomen kansallisoopperasta ja -baletista, sen toimintaperiaatteista sekä minioopperan tärkeimmistä tavoitteista. Perehtymällä kyselyn kautta minioopperan kohderyhmän tarpeisiin ja sen saamaan hyötyyn minulle kirkastui koko yleisötyön sekä sen moninaisille väestöryhmille suunnitellun toiminnan tärkeys ja merkitys osana taideorganisaation toimintaa.

Lähteet

Anttila, Eeva 2020. Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa. Taideyliopiston teatterikorkeakoulun julkaisusarja 58. Helsinki: Taideyliopiston teatterikorkeakoulu. <<https://disco.teak.fi/anttila/4-3-taiteellinen-oppiminen/>> (luettu 20.6.2020)

Deutsche Oper Berlin. About the House. <https://www.deutscheoperberlin.de/en_EN/about-the-house> (luettu 4.8.2020)

Deutsche Oper Berlin. Young Opera: Concert for a young audience. <https://www.deutscheoperberlin.de/en_EN/konzerte-fuer-junges-publikum> (luettu 4.8.2020)

Deutsche Oper Berlin. Young Opera: For Teachers. <https://www.deutscheoperberlin.de/en_EN/angebote-fuer-paedagogen> (luettu 4.8.2020)

Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma 2016. Helsingin kaupunki: Painotalo Plus Digital Oy.

Hietanen, Sirpa 2010. Kasvatuksesta yhteistyöhön. Suomen Kansallisoopperan yleisötyöstä 1992–2008. Helsinki: Loisto-kulttuuripalvelut.

Juliander Sarianna, Kylli-Oikarainen Mari, Leivo Maria 2011. Taidekasvatusta alle kolmevuotiaiden päiväkotiryhmässä. Opinnäytetyö, Sosiaalialan koulutusohjelma. Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

Kawashima, Nobuko 2000. Beyond the Division of Attenders vs Non-attenders: a study into audience development in policy and practice. Research. Centre for Cultural Policy Studies. The University of Warwick. <http://wrap.warwick.ac.uk/35926/1/WRAP_Kawashima_ccps_paper_6.pdf> (luettu 18.6.2020)

Komische Oper Berlin. History. <<https://www.komische-oper-berlin.de/en/discover/history/>> (luettu 4.8.2020)

Komische Oper Berlin. Komische Oper Jung. <<https://www.komische-oper-berlin.de/entdecken/kinderundjugend/>> (luettu 4.8.2020)

Kunnari Hanna, Kyllönen Elina 2012. Taide osana varhaiskasvatusta, Taidekasvatus Kemin päiväkodeissa. Opinnäytetyö, Sosiaalialan koulutusohjelma. Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulu.

Malkavaara, Marjukka 2011. ”Ooppera ei ole etäinen eikä elämälle vieras” Suomen Kansallisoopperan yleisötyötä kuvaavat diskurssit suomalaisessa lehdistössä 1995-2009. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto.

Ojasalo Katri, Moilanen Teemu, Ritalahti Jarmo, 2015. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetushallitus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Helsinki: PunaMusta Oy.

Pietiläinen, Jari 2020. Helsingin Sanomat. Miniooppera on kultaa – Wagnerin ooppera taipuu lapsille sopivaksi. <<https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/1480874>> (luettu 15.6.2020)

RESEO 2020. About. <<https://www.reseo.org/about/>> (luettu 2.5.2020)

Royal Opera House. Learning platform: Create and Learn. <https://learning-platform.roh.org.uk/create-and-learn/?_ga=2.88084443.1586375608.1599655378-245280345.1584000488> (luettu 4.8.2020)

Royal Opera House. History. <<https://www.roh.org.uk/about/the-royal-opera/history>> (luettu 4.8.2020)

Ruokonen, Inkeri & Rusanen, Sinikka & Välimäli, Anna-Leena 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Rusanen, Sinikka 2007. Taidekasvattajaksi varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Scottish Opera. About Scottish Opera. <<https://www.scottishopera.org.uk/about-us/about-scottish-opera/>> (luettu 5.8.2020)

Scottish Opera. Fever! Online. <<https://www.scottishopera.org.uk/join-in/fever-online/>> (luettu 5.8.2020)

Scottish Opera. Fox-Tot! Online. <<https://www.scottishopera.org.uk/join-in/fox-tot-online/>> (luettu 5.8.2020)

Scottish Opera. Opera for Schools. <<https://www.scottishopera.org.uk>> (luettu 5.8.2020)

Sorjonen Hilppa, Sivonen Outi 2015. Taide- ja kulttuurilaitosten yleisötyön muodot, laajuus ja tuloksellisuus. Cuporen verkkojulkaisuja 27, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätö. <<https://www.cupore.fi/images/tiedostot/taide-jakulttuurilaitostenyleisotyomuodot17.4..pdf>> (luettu 20.6.2020)

Suomen Kansallisooppera ja -baletti. Esittely. <<https://oopperabaletti.fi/talo/>> (luettu 15.4.2020)

Suomen Kansallisooppera ja -baletti. Hallinto. <<https://oopperabaletti.fi/talo/hallinto/>> (luettu 15.4.2020)

Suomen Kansallisooppera ja -baletti. Miniooppera Reininkulta. <<https://oopperabaletti.fi/ohjelmisto-ja-liput/miniooppera-reininkulta/>> (luettu 15.4.2020)

Suomen Kansallisooppera ja -baletti. Vuosikertomus 2019. <https://oopperabaletti.fi/app/uploads/2020/04/Ooppera-ja-Baletti_vuosikertomus_2019.pdf> (luettu 15.4.2020)

Suomen Kansallisooppera ja -baletti. Yleisötyö. <<https://oopperabaletti.fi/talo/yleisotyo/>> (luettu 15.4.2020)

Tutkivan teatterityön keskus 2010. Yleisö ja teatteri uuteen suhteeseen. Ylös – ammattiteattereiden yleisötyön kehittäminen -hankkeen loppujulkaisu 2010. Tampereen yliopisto.

Haastattelut

Pokkinen, Lauri 2020. Yleisö- ja yhteiskuntavastuupäällikkö. Suomen Kansallisooppera ja -baletti. Haastattelu: 13.5.2020.

Jukola-Nuorteva, Tuula 2020. Vastaava tuottaja. Suomen Kansallisooppera ja -baletti. Haastattelu: 11.5.2020.

Mokkila, Timo 2020. Apulaisnäyttämöestari. Suomen Kansallisooppera ja -baletti. Haastattelu: 3.9.2020.

Kysely

Kysely lähetettiin 7.5.2020 pääkaupunkiseudun päiväkotien työntekijöille, jotka vierailivat miniooppera-esityksissä keväällä 2020.

Liite 1. Teemahaastattelun runko

Teemahaastattelu

Haastattelija: Anna Saarelainen

Ajankohta:

Haastateltava henkilö:

Teemat:

Teema 1: Yleisötyön tarve, toiminta ja tavoitteet

Teema 2: Minioopperan sidosryhmät, budjetti ja muut resurssit

Teema 3: Minioopperan taidekasvatuksellinen näkökulma

Teema 4: Kehitysehdotukset ja tulevaisuusvisiot

Liite 2. Kyselyn runko

1. Halusimme osallistua miniooppera-esitykseen, koska:
2. Mikä on päivärytmiinne sopivin ajankohta esitykselle?
3. Minkä kestoinen vierailu on teille sopiva?
4. Miten miniooppera palveli teitä oppimisympäristönä?
5. Millaista tietoa olitte saaneet minioopperasta etukäteen?
6. Oliko johdanto ennen esitystä riittävä?

Mitä olisimme voineet huomioida johdannossa paremmin?

7. Millaista ohjausta toivoisitte esityksen ulkopuolella?
8. Oliko toiminta ikätasolle sopivaa?
Mihin kiinnittäisitte enemmän huomiota?
9. Miten tutustuitte minioopperan teemaan etukäteen?
10. Millä tavalla teoksen paremmasta tuntemisesta olisi ollut hyötyä esityksen elämyksellisyyden kannalta?
11. Oliko toiminta riittävän osallistavaa?
12. Miten lasten saamaa taidekokemusta voitaisi syventää?
13. Mitkä tekijät vierailussa jäivät lapsille eniten mieleen?
14. Miten vierailu näkyy toiminnassanne?
15. Miten voisimme tukea päiväkotien työntekijöiden roolia miniooppera vierailuissa?
16. Millainen miniooppera-esitykseen valmistava ennakkomateriaali olisi päiväkotien työntekijöille hyödyllistä?
17. Mikä oli suurin toiveenne/odotuksenne minioopperassa vierailulta? Toteutuiko se?
18. Jotta minioopperan tarjoama kokemus olisi vieläkin parempi, toivoisin:
19. Mitä muuta erityistä huomioitavaa vierailusta nousi?